

centrum voor
leerlingenbegeleiding
Brussel

JAAARVERSLAG

2022-2023

Jaarverslag

Inhoud

- Voorwoord
- Context
- Evolutie
- Personeel in cijfers
- Beeldvorming
- Contact met het CLB
- Vraaggestuurde werking
- Medische werking
- M-decreet
- Professionalisering
- Netoverstijgende samenwerking
- Oekraïne project

Voorwoord

Beste lezers,

Het is met trots en toewijding dat we u het jaarverslag van GO! CLB Brussel presenteren. Ieder schooljaar brengt nieuwe uitdagingen met zich mee, en in een maatschappij die voortdurend complexer wordt, zijn we genoodzaakt onze werking voortdurend bij te sturen. Dit jaar was geen uitzondering.

In oktober 2022 ondergingen we een grondige doorlichting. Deze evaluatie bood ons waardevolle inzichten en stelde ons in staat om onze dienstverlening verder te verbeteren.

We werkten nauw samen met de scholengroep Brussel rond de beeldvorming en signaalfunctie met als doel onze scholen te versterken. Samen zetten we krijtlijnen uit voor een geoptimaliseerde werking.

Helaas moesten we het hoofd bieden aan de langdurige afwezigheid van onze directeur, Dries Vandermeersch. Zijn leiderschap en visie zijn onmisbaar, maar ons team heeft veerkracht getoond om de continuïteit te waarborgen.

In dit jaarverslag vindt u niet alleen cijfers en data, maar ook de inspanningen van elke medewerker die hebben geleid tot een goede leerlingenbegeleiding. Dit jaarverslag is een weerspiegeling van onze inzet, onze uitdagingen en onze successen.

Vooraleer u verder leest, wil ik alle medewerkers bedanken voor hun dagelijkse inzet. Samen blijven we bouwen aan een kwalitatieve begeleiding voor onze leerlingen. Heel erg bedankt ook aan iedereen die heeft meegewerkt aan dit jaarverslag.

Veel leesgenot!

Elke De Ridder

Waarnemend directeur GO! CLB Brussel

Context

Het werkingsgebied van GO! CLB Brussel bevindt zich in de multiculturele hoofdstad Brussel.

We dienen rekening te houden met de specifieke Brusselse context waarvan meertaligheid en de aanwezigheid van kwetsbare groepen 2 belangrijke kenmerken zijn.

Hieronder volgen enkele cijfers uit de Welzijnsbarometer van 2021. Hij legt de socio-economische situatie van de Brusselaars bloot en dit transversaal over verschillende levensdomeinen: inkomens, arbeid, onderwijs, gezondheid, huisvesting en maatschappelijke integratie en participatie.

- 1/5 van de Brusselaars in de werkende leeftijd (18-64 jaar) leeft van een bijstandsuitkering of een vervangingsinkomen, waarvan de meeste minimumbedragen onder de armoederisicogrens blijven liggen.
- Bijna één op de tien 18- tot 24-jarigen heeft de school voortijdig verlaten zonder een diploma hoger secundair onderwijs te hebben behaald.
- Er bestaat een digitale kloof in het gewest. In 2021 heeft onder de laaggeschoolden in het Brussels Gewest 12% in de afgelopen 3 maanden geen internet gebruikt (tegenover 3% bij de hoger geschoolden).
- Ongelijkheden op het gebied van de toegang tot zorg worden in deze barometer ook geïllustreerd: 38% van de Brusselaars met financiële moeilijkheden heeft om die reden zorg moeten uitstellen.
- Wat de kwaliteit van de huisvesting betreft, woont ongeveer 26% van de Brusselse bevolking in "ontoereikende" woningen (met ofwel lekkende daken ofwel problemen met vocht en/of rot in de ramen of de vloer). Daarnaast, is 6% van de Brusselaars niet in staat om hun woning naar behoren te verwarmen. Tot slot leeft 29% van de Brusselaars in een situatie van overbevolking in hun woning.

Inrichtende macht

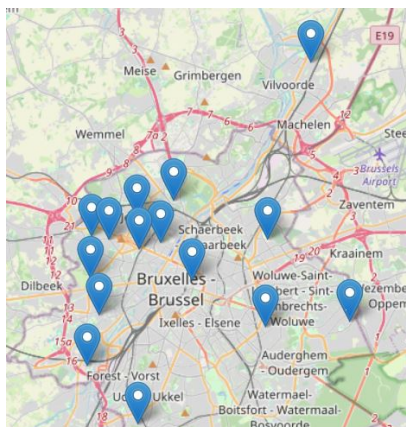

Grenzeloos denken, samen doen

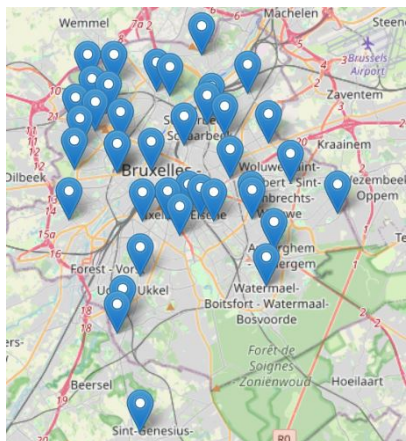

GO! CLB Brussel

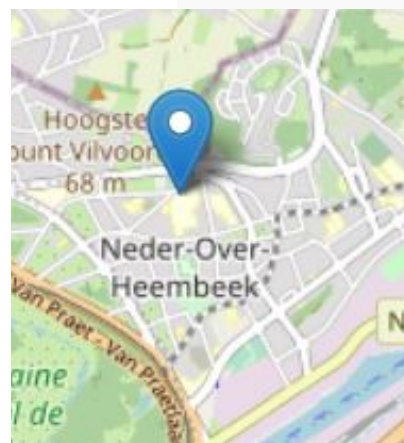
Context

18 secundaire scholen

41 basisscholen

2 scholen
buitengewoon onderwijs

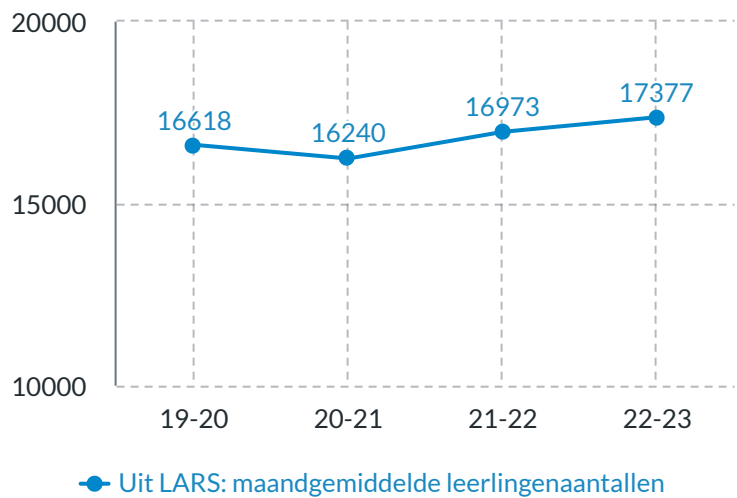
61
scholen

17.377
leerlingen¹

Evolutie

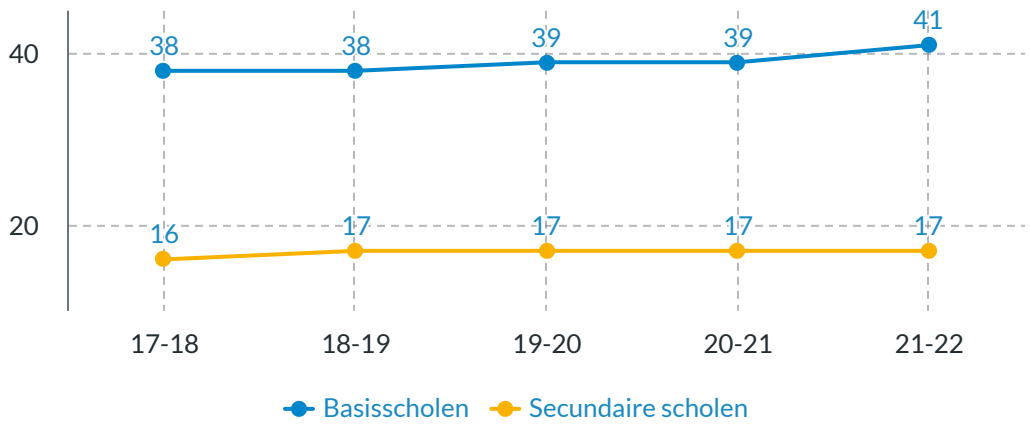
Evolutie aantal leerlingen

De leerlingenaantallen stijgen elk schooljaar in onze Brusselse scholen. De knik in schooljaar 20-21 is te wijten aan het opzeggen van het samenwerkingscontract tussen de drie Gemeentelijke basisscholen van Jette en GO! CLB Brussel.

Evolutie aantal scholen

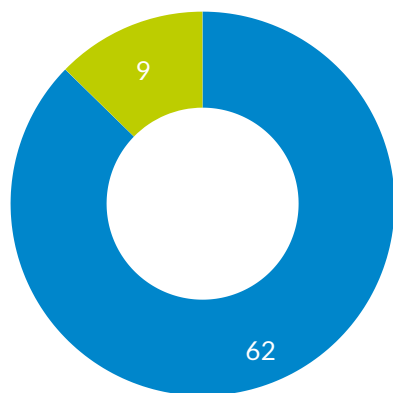

Er werden sinds 2017 zes nieuwe scholen opgericht:

- 2017-2018 Campus Comenius: Atheneum en basisschool Comenius
- 2019-2020 BS Balder
- 2021-2022 BS Eugeen Laermans
- 2022-2023 BS Pacheco en BS Ulens

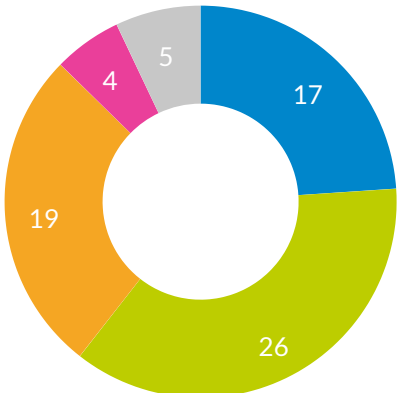
Personeel in cijfers

71
Actieve personeelsleden¹

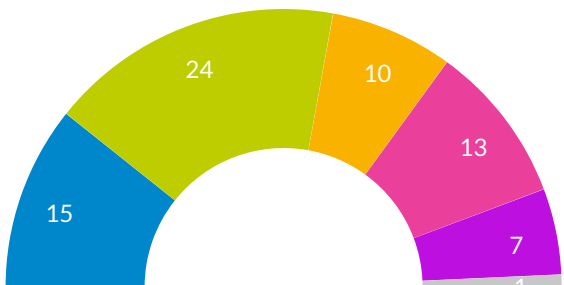
■ Vrouw ■ Man

Leeftijdsbereik
actieve personeelsleden

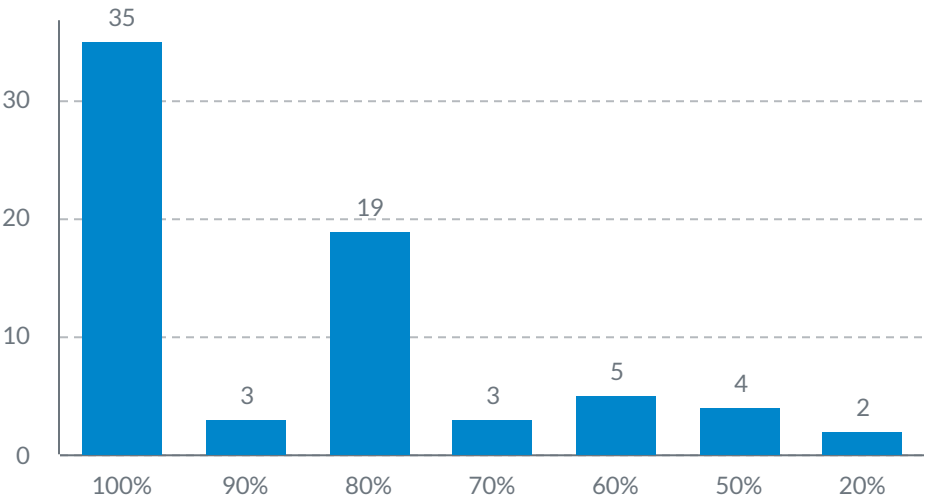
■ 20-29 (23.94%) ■ 30-39 (36.62%)
■ 40-49 (26.76%) ■ 50-59 (5.63%)
■ 60-67 (7.04%)

Dienstjaren actieve personeelsleden

■ 0-1 (21.43%) ■ 1-5 (34.29%) ■ 6-10 (14.29%)
■ 11-20 (18.57%) ■ 21-30 (10%) ■ 30+ (1.43%)

Tewerkstellingspercentage actieve personeelsleden

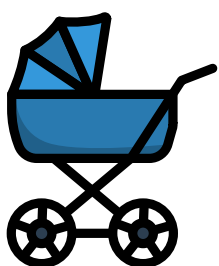

¹ Totaal aantal personeelsleden die in 22-23 werden aangesteld, d.w.z. dat alle vervangende personeelsleden ook in dit cijfer vervat zitten. Dit cijfer ligt dus hoger dan dan het aantal effectieve personeelsleden.

Ambten

Ambt	Aantal	Gewicht	Omkaderingsgewicht
Directeur	1,0	1,6	1,60
Coördinator bachelor	2,5	1,1	2,75
Coördinator master	0,5	1,4	0,70
Administratieve werker SO	3,5	0,7	2,45
Administratieve werker bachelor	2,65	1	2,65
Arts	2,22	1,6	3,55
Maatschappelijk werker	10,11	1	10,11
Paramedisch werker	8,61	1	8,61
Psychopedagogisch consulent	10,72	1,3	13,94
Psychopedagogisch werker	3,4	1	3,39

49,75%
OG

7
geboortes

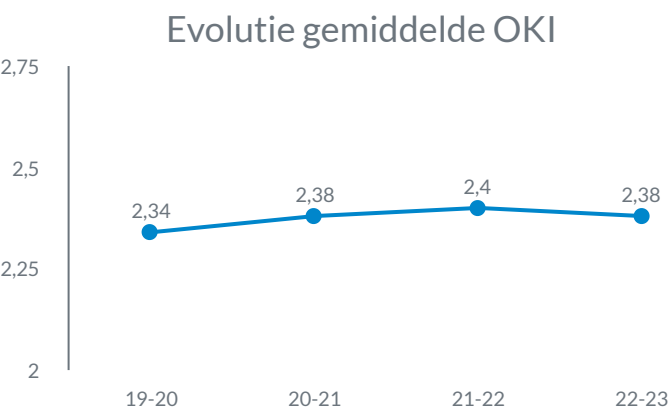
13
nieuwe
medewerkers

12
medewerkers
verlieten het
centrum

Beeldvorming

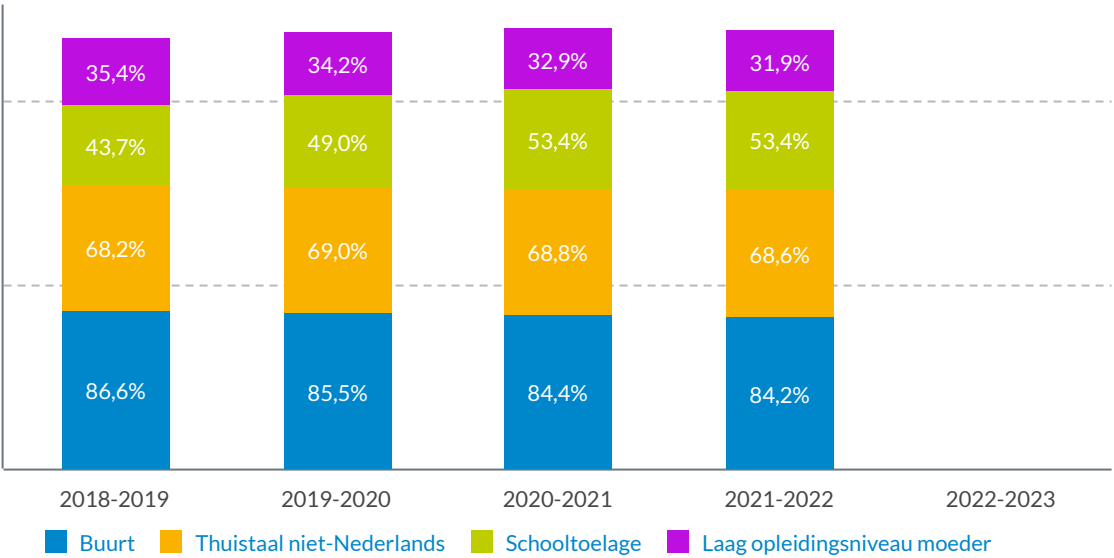
Evolutie gemiddelde OKI GO! CLB Brussel

De Onderwijs kansarmoede-indicator (OKI) is een cijfer tussen 0 en 4 dat aangeeft in welke mate leerlingen aantikken voor vier leerlingenkenmerken (risicofactoren):

- thuistaal niet-Nederlands,
- laag opleidingsniveau van de moeder,
- ontvangen van een schooltoelage,
- wonen in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging.

Evolutie leerlingenkenmerken

In 2019-2020 is de stijging van de schooltoelage te verklaren door de automatische toekenning van de schooltoelage binnen het groeppakket.

Het sociaal profiel van een school wordt bepaald door vier leerlingenkenmerken:

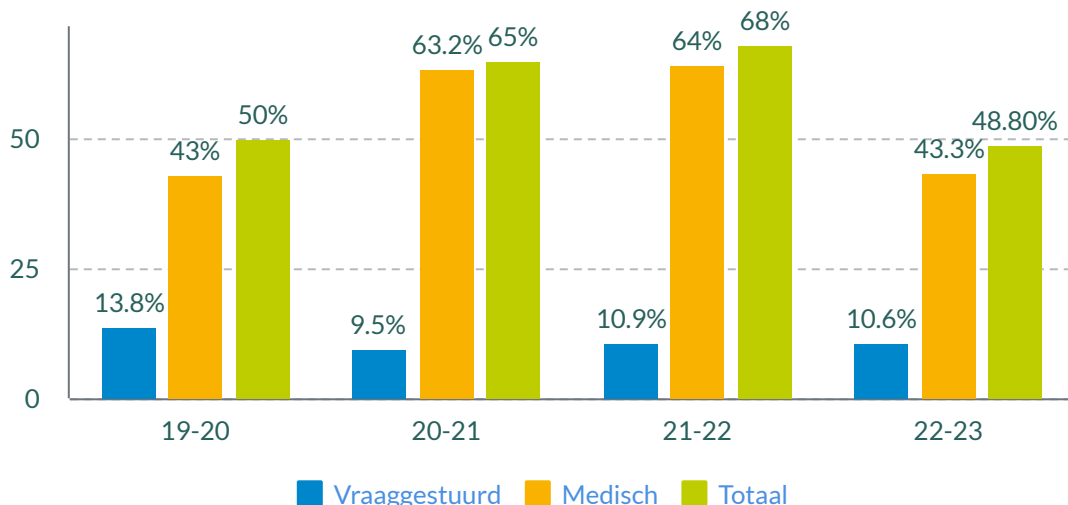
- Een leerling scoort op de indicator **"taal"** als de taal die de leerling in het gezin spreekt niet de onderwijstaal is. De taal die de leerling in het gezin spreekt is niet de onderwijstaal, indien de leerling in het gezin met niemand of in een gezin met drie gezinsleden (de leerling niet meegerekend) met maximum één gezinslid de onderwijstaal spreekt. Broers en zussen worden als één gezinslid beschouwd.
- Een leerling scoort op de indicator **"opleidingsniveau van de moeder"** als de moeder niet in het bezit is van een diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs (ASO, TSO, KSO, BSO, A2, B2, HSTL of een diploma van de 4e graad BSO).
- Een leerling scoort op de indicator **"schooltoeslag"** als hij een schooltoeslag (selectieve participatietoeslag) kreeg in het Groeipakket.
- De leerlingen worden onderverdeeld volgens de **buurt** waarin ze wonen. Leerlingen die in een buurt wonen met veel schoolse vertraging, wegen zwaarder door in de berekening van de werkmiddelen van de scholen ongeacht de buurt waar die gevestigd zijn. Op basis van deze indicator willen we 25% van de leerlingen extra financiering toekennen. Het gaat om de 25% leerlingen die in de buurten met de hoogste percentage schoolse vertraging wonen. Om deze indicator te berekenen, vertrekken we van het aantal 15-jarigen van de zes afgelopen schooljaren in een bepaalde buurt. We gaan na welke van deze leerlingen schoolse vertraging hebben. Twee of meer jaar vertraging geldt als de norm omdat één jaar zittenblijven niet meteen door iedereen als schoolse vertraging wordt beschouwd. Leerlingen die behoren tot de trekkende bevolking en thuislozen scoren altijd op deze indicator

Contact met het CLB

Evolutie 'contact met het CLB'

49,2%

van de leerlingen kwam in contact met het CLB in schooljaar 2022-2023

We zien vooral in 20-21 en 21-22 een stijging binnen de medische acties. Dit is vooral te wijten aan de Coronajaren (inhalen contactmomenten en de contacttracing). De medische werking omvat de systematische contactmomenten, de vaccinaties en de profylaxe van de besmettelijke ziekten.

Vraaggestuurde werking

10,8%

van de leerlingen kwam vraaggestuurd in contact met GO! CLB Brussel

Binnen de vraaggestuurde werking merken we een daling in vergelijking met 19-20.

De CLB-medewerkers ervaren een steeds hogere werkdruk, een toename van de zorgvragen en ze kunnen niet meer aan alle vragen tegemoet komen. GO! CLB Brussel was genoodzaakt om te werken met een wachtlijst (maart 2021) voor onze leerlingen. Het wordt eveneens meer om meer een probleem om personeel te houden en te vinden, waardoor we ook kampen met een personeelstekort in onze teams.

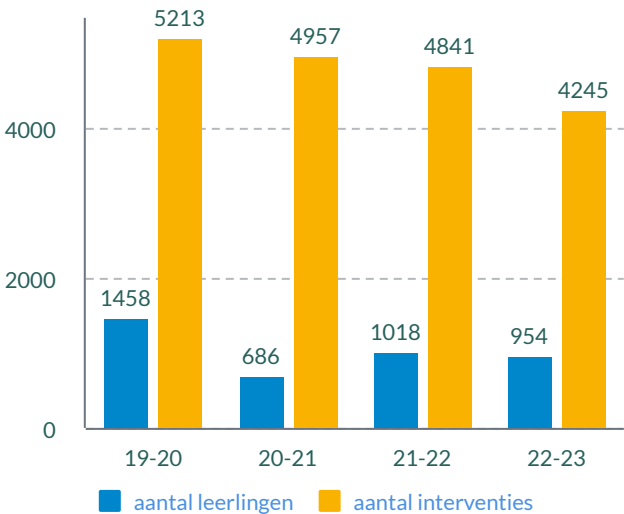
Een deel van onze CLB-werking zit niet vervat in de cijfers. Het CLB werkt met kernprocessen en binnen een zorgcontinuüm. In fase 1 ondersteunt de CLB-medewerker de school en het zorgteam binnen het **kernproces consultatieve leerlingenbegeleiding** en deze cijfers vinden we niet terug in de LARS cijfer.

Vanaf fase 2 binnen het zorgcontinuüm gaat een CLB-medewerker trajectbegeleiding opstarten om een adequaat antwoord te kunnen bieden op de zorgvraag.

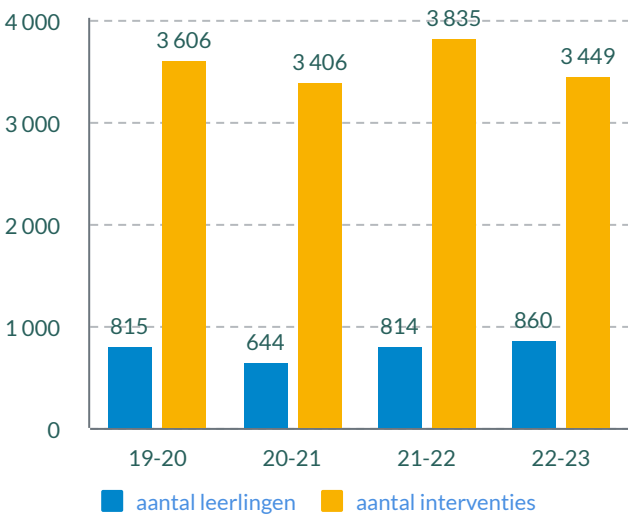

Vraaggestuurde werking binnen de niveaus

Evolutie 'vraaggestuurd BaO'

Evolutie 'vraaggestuurd SO'

In het **basisonderwijs** zien we een daling binnen de vraaggestuurde werking. Hiervoor kunnen volgende hypothesen gesteld worden:

- In het schooljaar 2022-2023 kende het CLB een groot personeelsverloop. Het wegvallen van ervaren medewerkers, het starten van verschillende nieuwe medewerkers en het niet ingevuld geraken van een aantal vacatures binnen de teams basis.
- Het werken met een CLB-wachlijst zorgt ervoor dat scholen minder leerlingen aanmelden. Scholen gaven aan dat het weinig zin had om aan te melden daar de leerlingen toch terecht kwamen op onze CLB wachlijst.

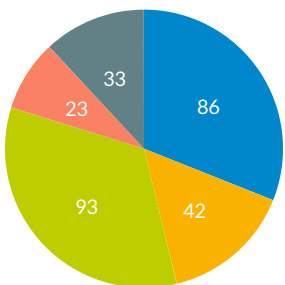
In het **secundair onderwijs** zien we een daling in het aantal interventies in vergelijking met het schooljaar 21-22, maar een stijging in het aantal leerlingen die in contact kwamen met het CLB.

Aantal kernprocessen

Elk team houdt eveneens cijfers bij van de zorgvragen die zij ontvangen van leerlingen, ouders en scholen en welke kernprocessen hierbij ingezet worden. Hierbij moeten we de kanttekening maken dat niet elke CLB-medewerker even uniform registreert, wat we zien in de cijfers van het aantal kernprocessen binnen de teams basis, die beduidend lager liggen. Hierop dienen we in de toekomst in te zetten.

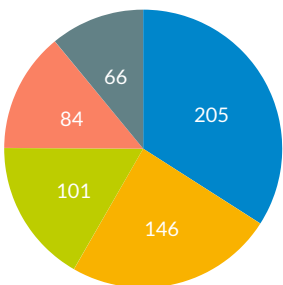
We merken wel in onderstaande grafieken dat **consultatieve leerlingenbegeleiding** een grote aandeel heeft in onze CLB-werking (31% in het BaO en 34% in het SO).

Aantal kernprocessen BaO 22-23

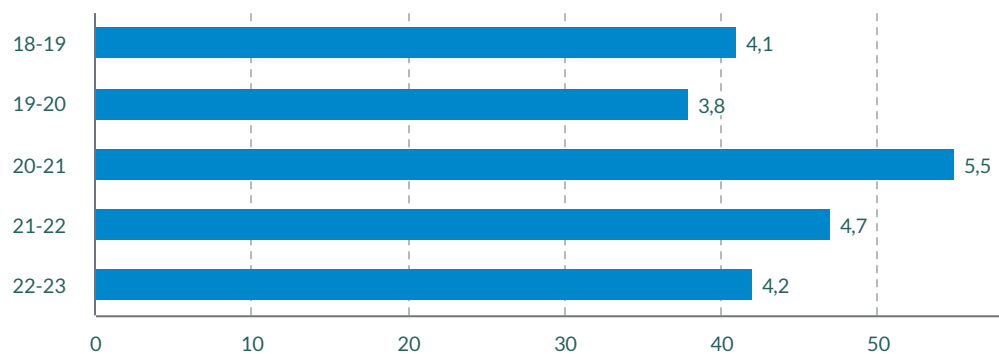
- Consultatieve leerlingenbegeleiding (31.05%)
- Begeleiding (15.16%)
- HGD-traject (33.57%)
- Informeren en adviseren (8.3%)
- Draaischijffunctie (11.91%)

Aantal kernprocessen SO 22-23

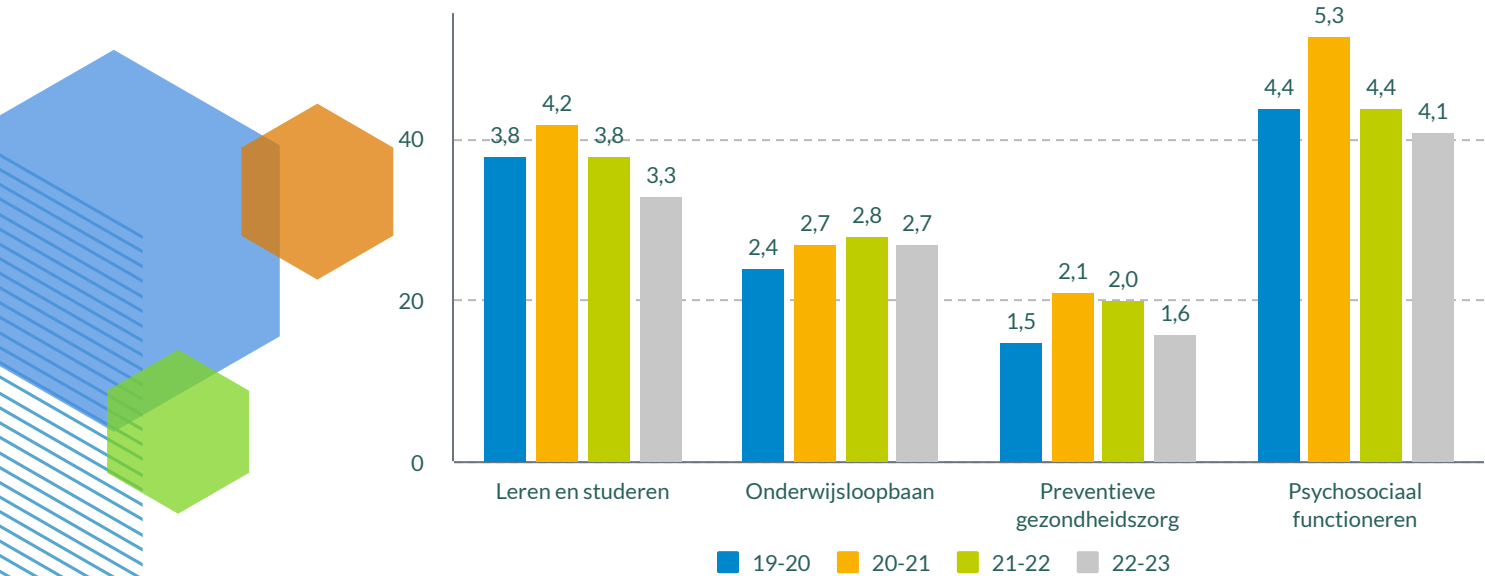
- Consultatieve leerlingenbegeleiding (34.05%)
- Begeleiding (24.25%)
- HGD-traject (16.78%)
- Informeren en adviseren (13.95%)
- Draaischijffunctie (10.96%)

Aantal interventies per unieke leerling

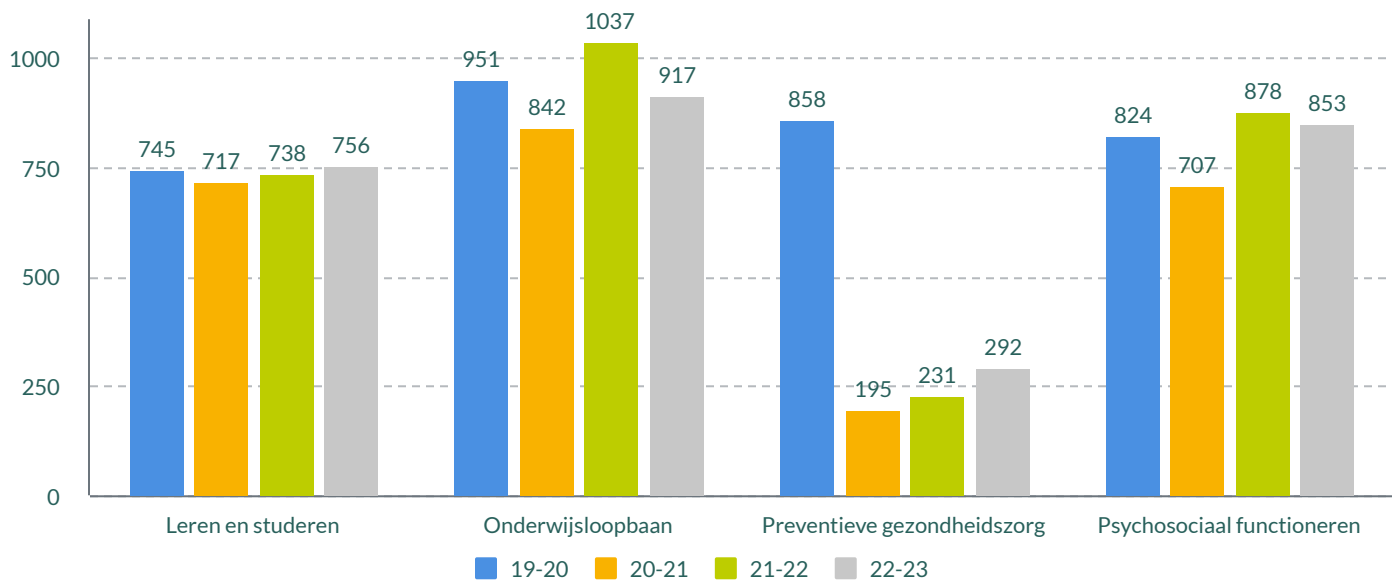

We merken dat er de laatste 3 schooljaren een daling is van het aantal interventies per unieke leerling. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er de laatste schooljaren meer tijd wordt gestoken in het kernproces consultatieve leerlingenbegeleiding (zie aantal kernprocessen).

Aantal interventies per unieke leerling per domein

De vier begeleidingsdomeinen

Aantal leerlingen waarvoor een vraag gesteld werd binnen de 4 begeleidingsdomeinen

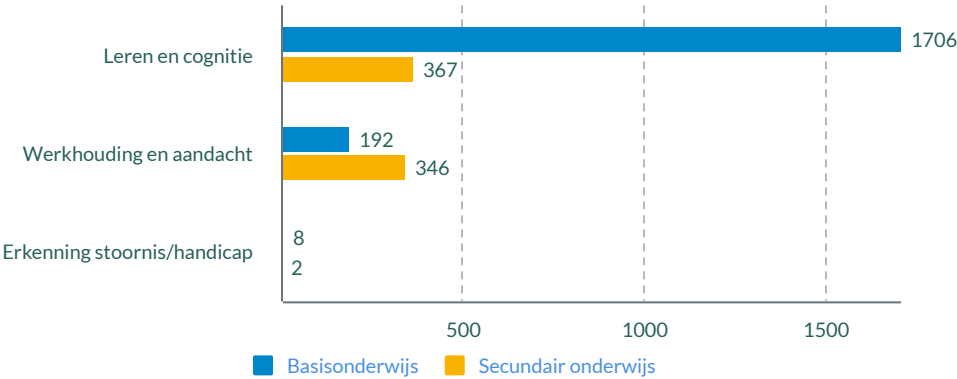
Leren en studeren

4,40%

van het totaal aantal leerlingen stelde een hulpvraag rond leren en studeren

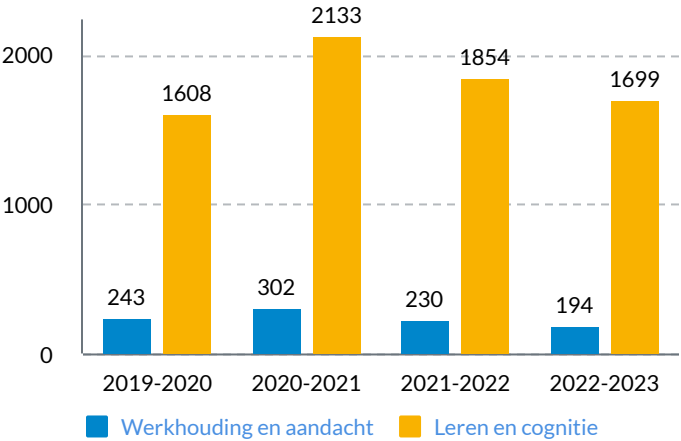

Aantal interventies per niveau

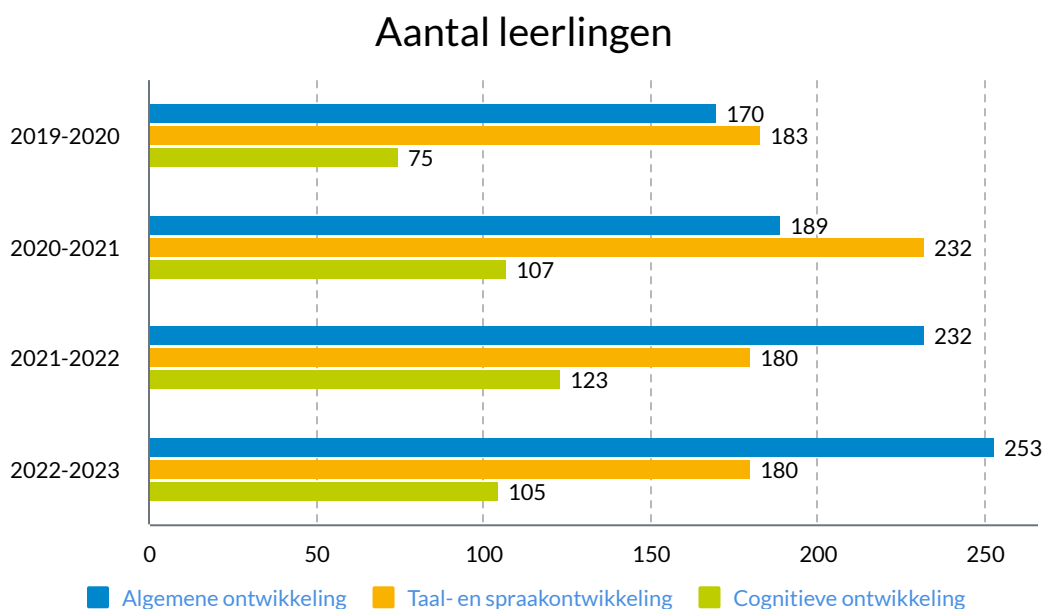
Basisscholen

Aantal interventies

Binnen het domein **leren en studeren** gebeuren de meeste interventies voor het thema **leren en cognitie**. Als we naar de evolutie binnen het domein leren en studeren kijken van de laatste 3 schooljaren dan zien we de een gestage daling van het aantal interventies binnen dit thema.

De hypothesen hiervoor werden reeds eerder in dit jaarverslag gesteld.

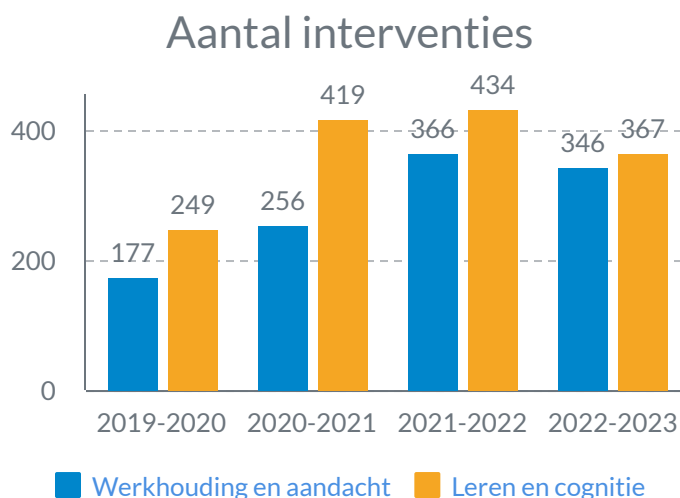
De meeste leerlingen in het basisonderwijs komen de laatste 2 schooljaren voor het thema **leren en cognitie** in aanraking met het CLB voor de onderwerpen **algemene ontwikkeling (o.a. ontwikkelingsachterstand)** en **taal- en spraakontwikkeling (taalbegrip/taalvaardigheid, taalachterstand, taalstoornis)**.

We kunnen hier de link leggen naar de opmaak van het aantal gemotiveerde verslagen Type 7 en Type basisaanbod en het aantal verslagen Type 2 en Type basisaanbod.

Secundaire scholen

In het secundair onderwijs is het verschil tussen het aantal zorgvragen binnen de thema's **leren en cognitie** en **werkhouding en aandacht** niet zo groot (zie tabel aantal interventies per niveau).

Binnen **leren en cognitie** gaan de meeste zorgvragen over **cognitieve ontwikkeling** en **spraak-taalontwikkeling**. Rond **werkhouding en aandacht** gaan de vragen vooral over **motivatie en aandacht, concentratie, impulsiviteit**.

De vragen rond leerproblemen komen ook aan bod binnen het kernproces **consultatieve leerlingenbegeleiding**. Deze cijfers worden echter niet geregistreerd in LARS waardoor er met grote waarschijnlijkheid een onderschatting is van deze cijfers.

Taal- en spraakontwikkeling en meertaligheid

70,9%

van onze leerlingen in het **basisonderwijs** heeft een andere thuistaal dan de onderwijstaal. Dit percentage is **op 5 jaar tijd met 5,5 % gestegen**.

65,5%

van onze leerlingen in het **secundair onderwijs** heeft een andere thuistaal dan de onderwijstaal. Dit percentage is **op 5 jaar tijd met 3,8 % gedaald**.

Indien de taal die de leerling spreekt in het gezin niet de onderwijstaal is wil dit zeggen dat de leerling in het gezin met niemand of in het gezin met drie gezinsleden (de leerling meegerekend) met max. 1 gezinslid de onderwijstaal spreekt. Broers en zussen worden als 1 gezinslid beschouwd.

mee(r) met diagnostiek

Algemene en cognitieve ontwikkeling

De leerling leeft en ontwikkelt binnen een voortdurende wisselwerking met de schoolcontext enerzijds en de thuis- en leefcontext anderzijds. Aan de hand van deze 3 bouwstenen gaan de CLB-teams op zoek naar een betere afstemming tussen wat de leerling nodig heeft en het aanbod op school, thuis, bij vrienden, in de bredere context... Deze afstemming is noodzakelijk zodat de leerling zijn doelen kan bereiken, zowel op korte termijn als op lange termijn (onderwijsdoelen en kwaliteit van leven).

Bij leren en studeren wordt er vaak door de school een hulpvraag gesteld over de algemene ontwikkeling die zich situeert op verschillende ontwikkelingsdomeinen. In de loop van het traject wordt deze onthaalvraag verder verheldert en meer verdiept.

Onder cognitieve ontwikkeling worden acties geregistreerd die te maken hebben met intelligentie/begaafdheid (cognitief sterk of zwak functioneren).

Op Prodia zijn allerlei interessante materialen terug te vinden, zoals bv. kennisclip "Signalen herkennen Cognitief sterk functioneren" en het "Specifiek Diagnostisch Protocol bij cognitief zwak functioneren en verstandelijke beperking".

Psychosociaal functioneren

4,96%

van het totaal aantal leerlingen stelde een hulpvraag rond psychosociaal functioneren

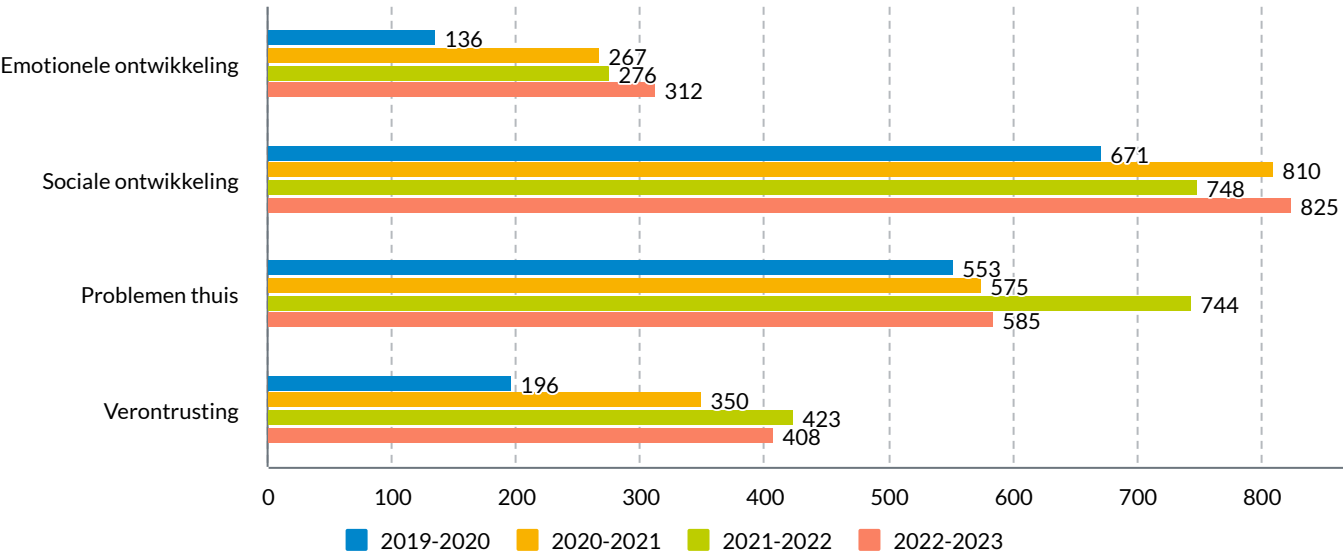

Volgens onderzoek kampt 1 op 5 minderjarigen met psychische stoornissen.

Basisonderwijs

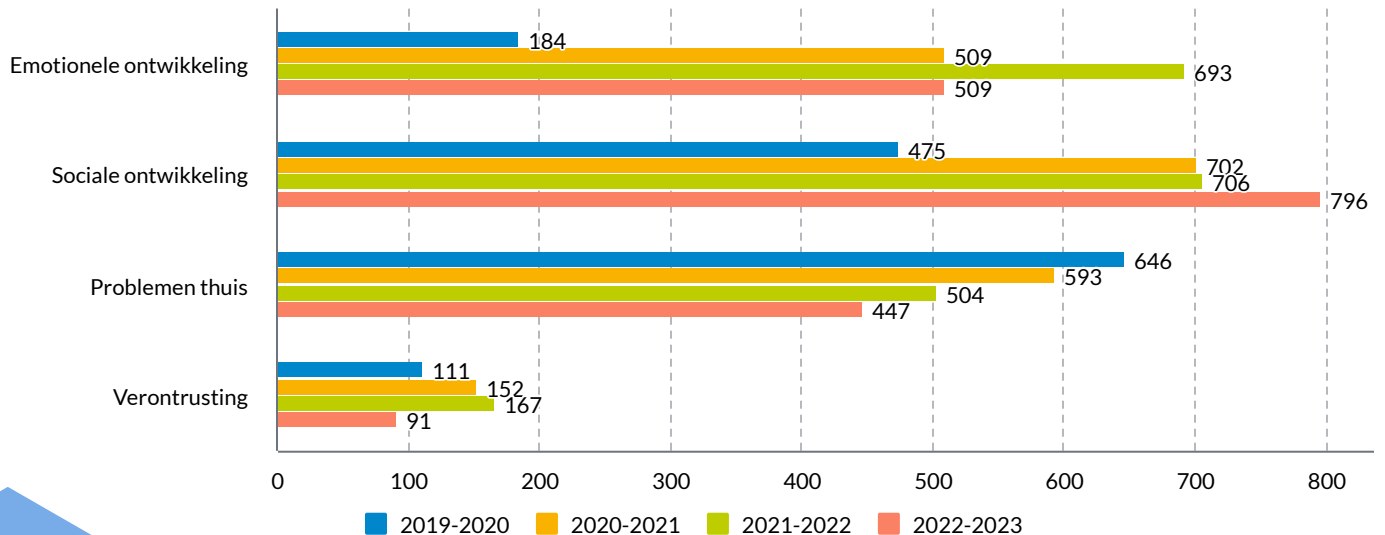
Aantal interventies

Voor het domein **psychosociaal functioneren** zien we dat de meeste interventies in de basisscholen terug te vinden zijn binnen de **sociale ontwikkeling** van leerlingen. Het gaat hier voornamelijk om de registratie van interventies in het kader van **gedragsmoeilijkheden**. We merken eveneens dat zowel het aantal aanmeldingen als het aantal interventies rond emotionele en sociale problemen, problemen thuis en verontrusting jaar na jaar stijgt.

Secundair onderwijs

Aantal interventies

Voor het SO zien we voor het domein **psychosociaal functioneren** dat de meeste interventies in de secundaire scholen eveneens terug te vinden zijn binnen de **sociale ontwikkeling** van leerlingen. Het gaat hier voornamelijk om de registratie van interventies in het kader van **regelovertredend gedrag en gedragsmoeilijkheden**. **Emotionele ontwikkeling** gaat vooral over **stemmingsproblemen** (verlies, verdriet, rouw, depressie, zelfmoordgedachten).

We merken dat het aantal aanmeldingen en interventies rond sociale en emotionele problemen jaar na jaar stijgt.

Bij individuele leerlingenbegeleiding zoekt de CLB-begeleider naar een passend schoolextern aanbod. De CLB-begeleider coördineert het verdere onderwijstraject van de leerling met de school en de schoolexterne hulpverlening. We betrekken de leerling in het traject, bekijken samen met de leerling welk hulpaanbod nodig is.

Door het **kernproces draaischijffunctie** zorgt het CLB op basis van een indicatiestelling voor een doorverwijzing waar nodig en enkel mits toestemming van de leerling of zijn ouders.

De laatste jaren krijgen CLB-medewerkers steeds meer te maken met lange wachtlijsten, aanmeldingstops, sluiting van voorzieningen, ...

Om de leerlingen niet in de kou te laten staan zijn de CLB-medewerkers vaak genoodzaakt om overbruggingshulp te bieden, ook al is dit niet de opdracht van het CLB.

Crisisnetwerken slibben dicht

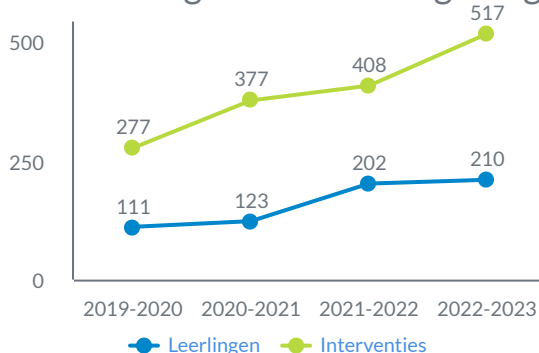
Naast de aanhoudende en nog groeiende moeilijkheden om een vaste plek te vinden voor kinderen en jongeren die daar nood aan hebben, lopen ook de crisisnetwerken vast. In maart 2023 slaakten de crisismeldpunten een noodkreet in de media. Volgens een persbericht van het kabinet Welzijn zelf konden de crisismeldpunten meer dan 2.000 keer geen verdere hulp vinden omdat het crisisaanbod volzet of niet beschikbaar was. De crisismeldpunten en de crisisnetwerken in de jeugdhulp moeten onmiddellijk ingrijpen wanneer het voor een kind thuis te onvoorspelbaar, te gevaarlijk of te onveilig wordt. De wachttijden lopen echter op. Gezinnen die dringend hulp nodig hebben, krijgen die niet. Het risico op escalatie groeit. Sommige ouders moeten de politie inschakelen om crisissen thuis onder controle te krijgen.

Jeugdhulpvoorzieningen sluiten (tijdelijk) de deuren

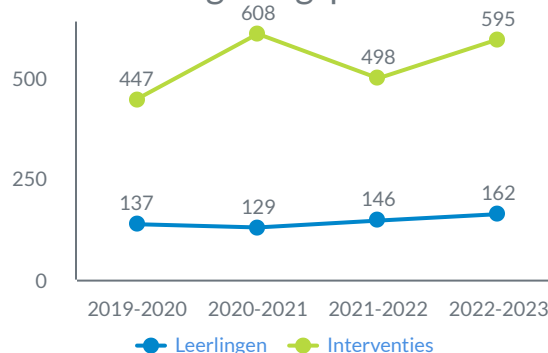
Net als vorig werkjaar sloten in 2022-2023 afdelingen in jeugdhulpvoorzieningen (tijdelijk) de deuren. Dit blijkt ook uit de cijfers die we opvroegen bij het Agentschap Opgroeien. Er is te weinig personeel om de kinderen en jongeren op een veilige en kwaliteitsvolle manier te begeleiden. Veel vacatures geraken niet ingevuld, er is een groot personeelsverloop en nogal wat medewerkers zijn met ziekteverlof. Deze sluitingen zijn maar het zichtbare deel van de ijsberg van het personeelstekort. Voorzieningen draaien met een kleinere capaciteit waardoor een opnamestop van kracht is. Ze stellen de opening van nieuwe afdelingen uit of ze zetten plaatsen van jongeren van wie ze weten dat die niet terugkeren, niet open.

Gedrag

Evolutie regelovertredend gedrag

Evolutie gedragsproblemen

We zien zowel bij regelovertredend gedrag als bij gedragsproblemen een stijging in vergelijking met het schooljaar 2021-2022.

Ook het gemiddeld aantal interventies per unieke leerling stijgt:

voor regelovertredend gedrag van

2 naar 2,5 interventies

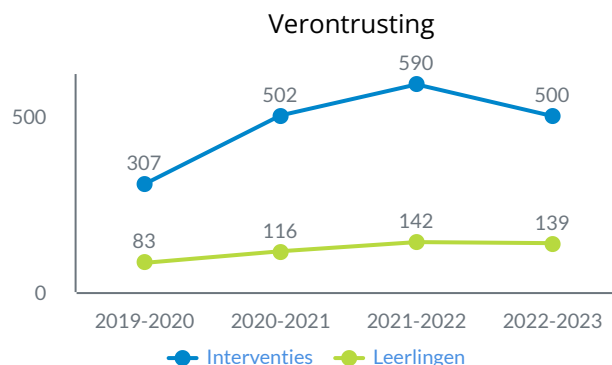
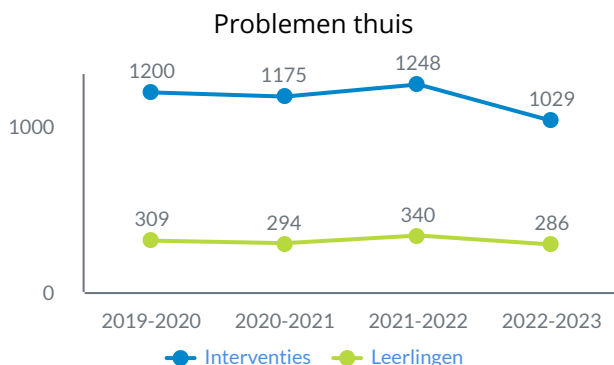
voor gedragsproblemen van

3,4 naar 3,7 interventies

Regelovertredend gedrag: in de schoolcontext (een leerling die het schoolreglement niet respecteert).

Gedragsproblemen: als er in ernstige mate sprake is van dwars en opstandig gedrag (ruzie met volwassenen hebben of weigeren te luisteren) of prikkelbaar of driftig gedrag (boos en gepikeerd zijn of woede uitbarstingen hebben).

Problemen thuis en verontrusting

We merken het laatste schooljaar een daling wat betreft het aantal interventies rond **problemen thuis**.

Hypotheses:

- *Leerlingen kwamen op de CLB wachtlijst terecht. De HGD-trajecten die leiden naar een gemotiveerd verslag of een verslag werden prioritair opgenomen in functie van ondersteuning en een eventuele overstap naar BuSO/IAC.*
- *Scholen melden niet meer aan o.w.v. de CLB wachtlijst. De scholen nemen zelf initiatieven.*
- *De leerlingen komen met hun bezorgdheden niet tot bij de leerlingenbegeleiding/leerkracht.*
- *Leerlingen kunnen met hun bezorgdheden anoniem terecht bij de CLB-chat.*

Er is sprake van **verontrusting** wanneer:

- de ontwikkelingskansen van een minderjarige bedreigd worden (de provisie-, protectie- of participatierechten van de minderjarige worden geschonden);
- de (psychische, fysieke of seksuele) integriteit van een minderjarige of van één of meer gezinsleden worden aangetast.

Het CLB zal dan een traject lopen om in te schatten of er sprake is van maatschappelijke noodzaak en er mogelijks als resultaat een M-doc of een melding aan het parket volgt.

Ook hier zien we een daling in het aantal interventies in vergelijking met het vorige schooljaar.

We vrezen wel dat dit een onderschatting is van de problemen.

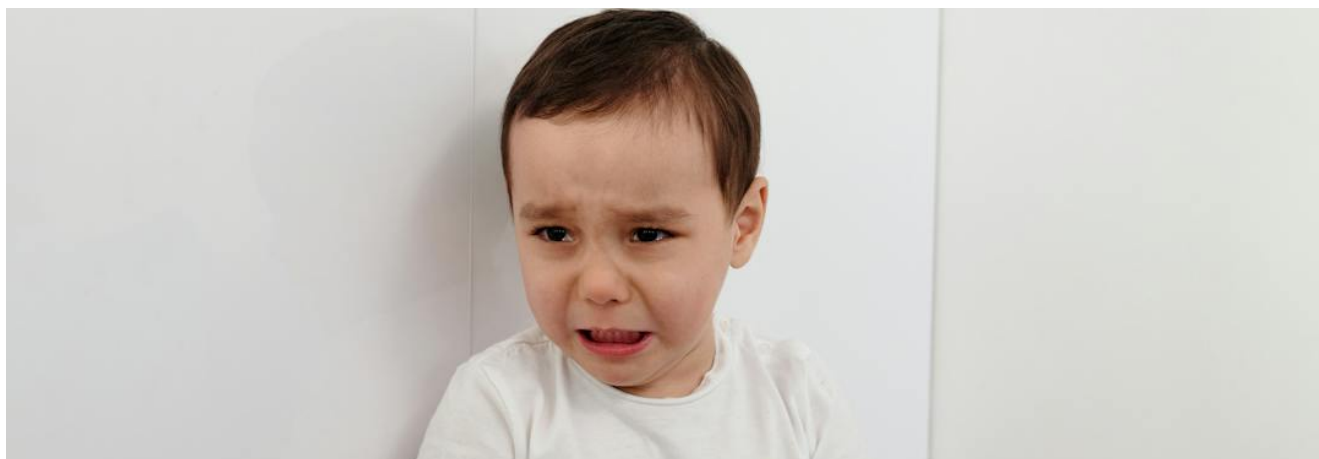
In de cijfers van het aantal problemen thuis en verontrusting zitten ook de casussen rond **kindermishandeling en verwaarlozing**. Deze trajecten starten meestal vanuit rechtstreekse of onrechtstreekse signalen die door de scholen worden opgemerkt.

Bepaalde trajecten rond kindermishandeling beginnen vanuit een fysiek letsel dat wordt vastgesteld. Indien dit het geval is wordt de CLB-arts ingeschakeld om een vaststelling te doen op school of op het CLB.

De arts zelf of een andere CLB medewerker heeft dan een gesprek met de leerling.

Samen met de leerling en de ouders wordt er gezocht naar de minst ingrijpende vorm van hulpverlening om een antwoord te bieden op de moeilijkheden binnen het gezin.

Indien nodig werkt het CLB samen met externe partners, zoals bv. het vertrouwenscentrum kindermishandeling.

Aanmelding verontrusting

7
M-docs

Werden ingediend voor
het **basisonderwijs** in het
schooljaar 2022-2023

2
M-docs

Werden ingediend voor het
secundair onderwijs in
het schooljaar 2022-2023

CLB-medewerkers zoeken zo veel mogelijk naar oplossingen in de vrijwillige-buitengerechtelijke hulpverlening. Soms lukt dat niet en blijkt de situatie zo onveilig of bedreigend voor een minderjarige dat het CLB het als zijn plicht ziet om op te treden. Dit is vooral het geval bij verontrusting. Wanneer de hulp in het kader van die verontrusting vastloopt of niet aanvaard wordt, kan het CLB een M-document (Motivatiedocument) opmaken. Dit is altijd een multidisciplinaire teambeslissing, het team bekijkt of er sprake is van maatschappelijke noodzaak.

Wat betekent maatschappelijke noodzaak?

De samenleving vindt het nodig om tussenbeide te komen, bv. als de hulpverlening niet goed loopt omdat een jongere of zijn ouders niet meer willen of kunnen meewerken.

De opmaak van een M-document is een uitzondering. Tijdens een traject bouwen onze CLB-medewerkers een vertrouwensband op met ouders en leerlingen en werken aanklampend en nabij, waarbij ouders toch vaak de stap zetten naar vrijwillige hulpverlening en er geen M-document dient opgemaakt te worden. Het CLB kan rechtstreeks beroep doen op diensten zoals Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG), Centrum Algemeen Welzijn (CAW), thuisbegeleidingsdiensten, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK), consultfunctie van het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ)... .

Daarnaast hebben jongeren soms een traject lopen binnen het Franstalig circuit (als het gezin Franstalig is) en worden zij verder begeleid door SAJ (service de l'aide à la jeunesse), waardoor er ook geen nieuwe aanmelding kan gebeuren binnen het Nederlandstalig circuit (OCJ).

Niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp

7
A-docs

Werden goedgekeurd voor
het **basisonderwijs** in het
schooljaar 2022-2023

11
A-docs

Werden goedgekeurd voor
het **secundair onderwijs**
in het schooljaar 2022-2023

Aan de hand van een **A-document** (Aanmeldingsdocument), kan het CLB na een traject niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp aanvragen. Het opmaken van een A-document is het resultaat van een traject dat onze CLB-medewerkers afleggen met minderjarigen en hun gezin die zij in begeleiding hebben. Wij zoeken naar gepaste hulp die aansluit op de vraag van de minderjarige en zijn gezin. De visie van zowel de ouders als de minderjarige komt aan bod.

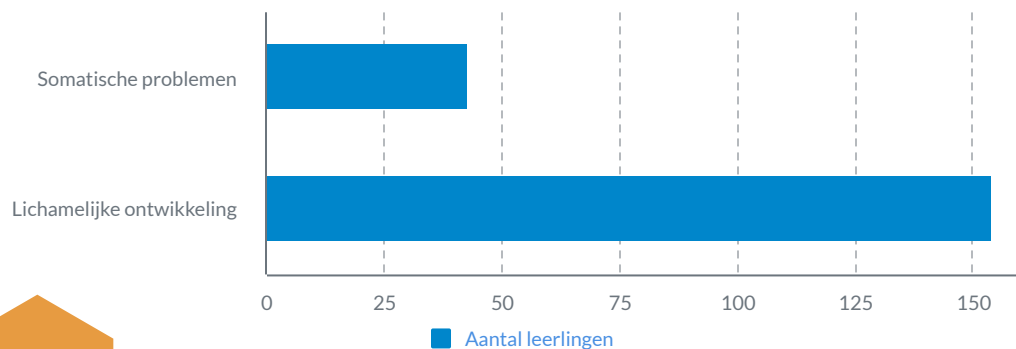
Van de 18 A-documenten waren er 9 VIST SA (VIST: specifieke acties in functie van terugbetaling) en 9 zorgvragen (MFC (multifunctioneel centrum) en schoolaanvullende dagopvang MFC).

Preventieve gezondheidszorg

1,70%

van het totaal aantal leerlingen stelde een vraaggestuurde hulpvraag rond preventieve gezondheidszorg.

Deze vragen gaan vooral over onderstaande thema's:

De meeste vragen worden gesteld over **lichamelijke ontwikkeling**. Hier zien we vooral vragen over groei en puberteit en psychomotoriek.

Binnen **somatische problemen en afwijkingen** gaan de meeste vragen over visus en gehoor.

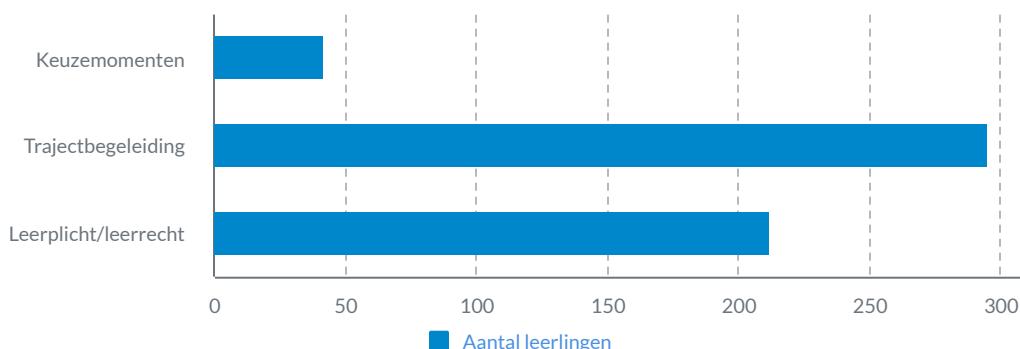
Onderwijsloopbaanbegeleiding

5,33%

van het totaal aantal leerlingen stelde een vraaggestuurde hulpvraag rond onderwijsloopbaan.

Basisonderwijs

De vragen over onderwijsloopbaan in het basisonderwijs gaan vooral over:

Trajectbegeleiding

Het aantal leerlingen waarover een zorgvraag werd gesteld in het basisonderwijs is het hoogst binnen trajectbegeleiding. Binnen dit thema worden de meeste leerlingen begeleid in functie van een traject dat leidt tot een gemotiveerd verslag of verslag.

Leerplicht/leerrecht

Het aantal leerlingen dat werd begeleid door het CLB voor [afwezigheden](#) bleef de laatste 3 schooljaren min of meer gelijk. (rond de 80 leerlingen).

BOS leerlingen

Er werden 5 leerlingen gemeld aan het CLB die [definitief uitgesloten](#) werden. Deze leerlingen worden geregistreerd onder BOS leerlingen = Buiten Op School. Deze cijfers liggen in lijn met de voorgaande schooljaren.

We zien het laatste schooljaar wel een tendens dat leerlingen niet definitief worden uitgesloten, maar dat leerlingen in onderling overleg met de ouders, tijdelijk of deeltijds thuis blijven, waardoor het recht op onderwijs niet gewaarborgd wordt.

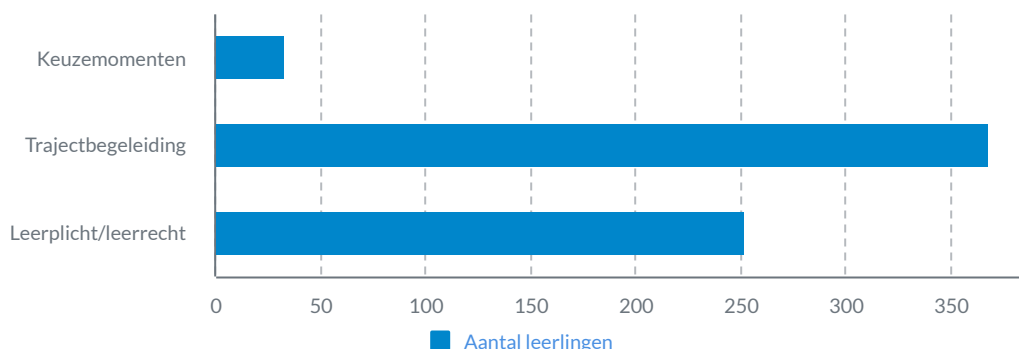
Keuzemomenten

Bij het thema keuzemomenten zien we dat de meeste leerlingen begeleid worden in functie van de overstap LO naar (en overzitten in) het secundair onderwijs.

Secundair onderwijs

De vragen over onderwijsloopbaan in het secundair onderwijs gaan vooral over:

Trajectbegeleiding

Het aantal leerlingen waarover een zorgvraag werd gesteld is het hoogst binnen trajectbegeleiding. Binnen dit thema worden de meeste leerlingen begeleid in functie van een traject dat leidt tot een gemotiveerd verslag of verslag. Het gaat hier voornamelijk over leerlingen waarbij het gemotiveerd verslag vanuit het basisonderwijs dient verder gezet te worden in het secundair onderwijs.

Leerplicht/leerrecht

De thema's die hieronder vallen zijn:

- Afwezigheden
- Tijdelijke uitsluiting of preventieve schorsing
- Buitengezet op school (BOS)
- Huisonderwijs

Voor de thema's afwezigheden en buitengezet op school komen de meeste leerlingen in contact met het CLB.

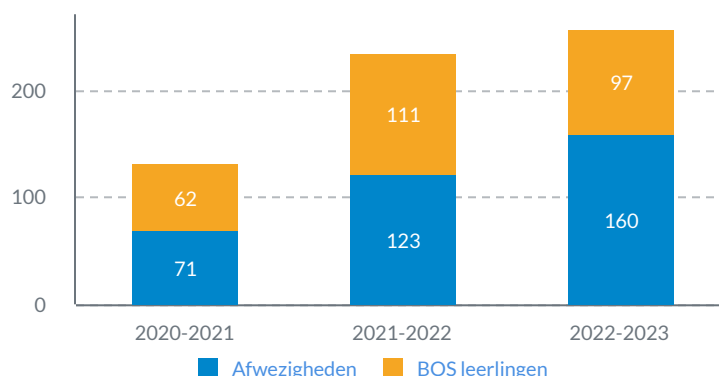
Afwezigheden

Het aantal leerlingen dat werd begeleid door het CLB voor **afwezigheden** is de laatste drie schooljaren gestegen met **125%**. Tijdens de coronajaren werden er immers minder leerlingen aangemeld.

BOS leerlingen

Er werden **97** leerlingen gemeld aan het CLB die **definitief uitgesloten** werden. Deze leerlingen worden geregistreerd onder BOS leerlingen = Buiten Op School. Dit cijfer is in vergelijking met 2020-2021 gestegen met **56,5%**.

Aantal leerlingen

Kans Centraal Meldpunt Brussel

KANS CMB zoekt samen met leerlingen, ouders, scholen en professionele hulpverleners naar de meest passende ondersteuning voor leerlingen om schooluitval te voorkomen.

KANS CMB is een netoverstijgende CLB-werking die het bestaande aanbod rond schooluitval vlotter toegankelijk wil maken.

KANS CMB is enerzijds een informatie- en kenniscentrum over het bestaande aanbod in de preventie van schooluitval in Brussel. Anderzijds staat men in voor de regie van trajecten op maat voor jongeren bij wie schoollopen (al dan niet tijdelijk) moeilijk is. Via een goed onderbouwd registratiesysteem wil men deze trajecten en de bestaande noden in kaart brengen om zo het bestaande Brusselse aanbod van trajecten die schooluitval trachten te voorkomen verder te optimaliseren.

Informatie- en kenniscentrum

KANS CMB is een informatiecentrum waar iedereen terecht kan om zich te bevragen rond het bestaande aanbod van trajecten die schooluitval trachten te voorkomen. KANS CMB biedt ook een consultfunctie aan, dit wil zeggen dat iedereen contact kan opnemen om een casus te bespreken, om van daaruit te bekijken of een aanmelding voor een traject zinvol is. Dat geldt niet alleen voor hulpverleners, scholen en netwerkpartners. Ook leerlingen en ouders kunnen steeds langskomen of contact nemen voor meer informatie.

Trajecten op maat

KANS CMB staat in voor 'trajecten op maat', dat wil zeggen dat samen met leerlingen, ouder(s), school, CLB en eventueel andere partners op zoek wordt gegaan naar het meest passende traject. We overlopen hier even de stappen die leiden tot dergelijk traject.

De aanmeldingen gebeuren via het CLB maar leerlingen en ouders kunnen zelf ook langskomen op het onthaal van KANS CMB.

Via een rondetafel waar de leerling, de ouder(s), de eventuele school, CLB en eventuele betrokken netwerkpartners op aanwezig zijn, gaat KANS in kaart brengen wat er goed loopt en wat er moeilijk loopt. De noden worden in kaart gebracht en er wordt in overleg met iedereen op zoek gegaan naar de organisatie die de beste ondersteuning kan bieden aan het kind/de jongere en eventueel het gezin. KANS CMB oriënteert enerzijds naar schoolexterne interventies, maar anderzijds ook naar hulpverlening, indien aangewezen.

12

Individuele aanmeldingen
Basisonderwijs

148

Individuele aanmeldingen
Secundair onderwijs

24

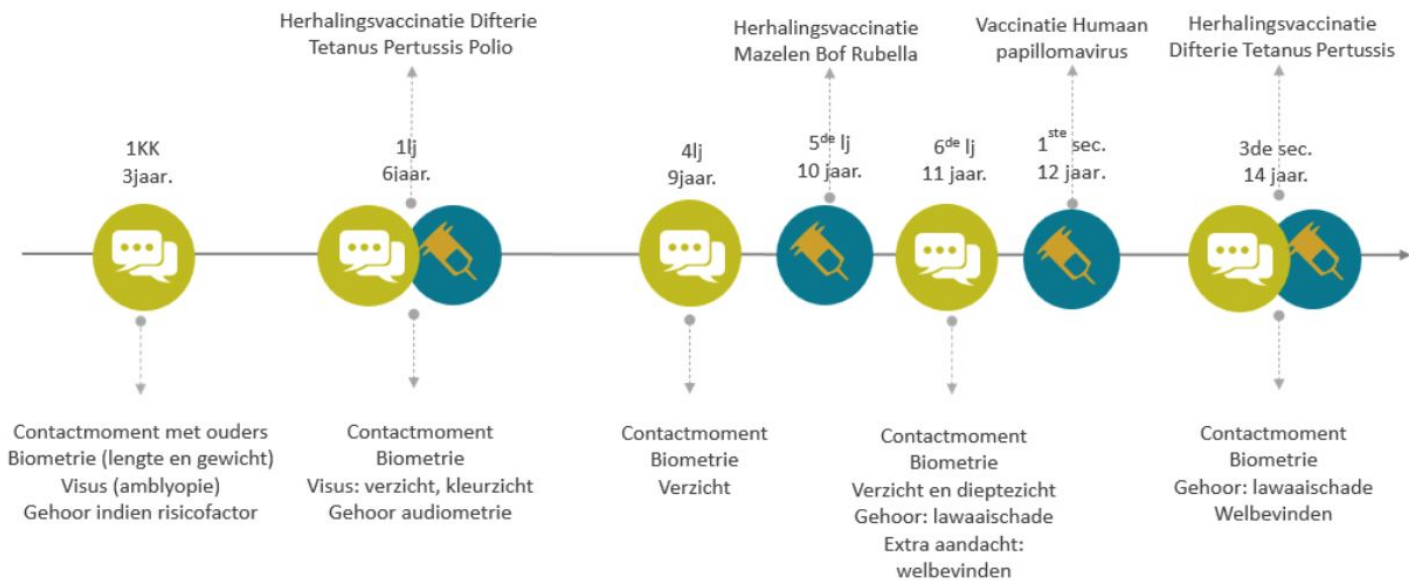
Aanmeldingen voor
30 groepen Secundair onderwijs

8

Aanmeldingen voor
8 groepen Basisonderwijs

Medische werking

Overzicht systematische contactmomenten en vaccinaties

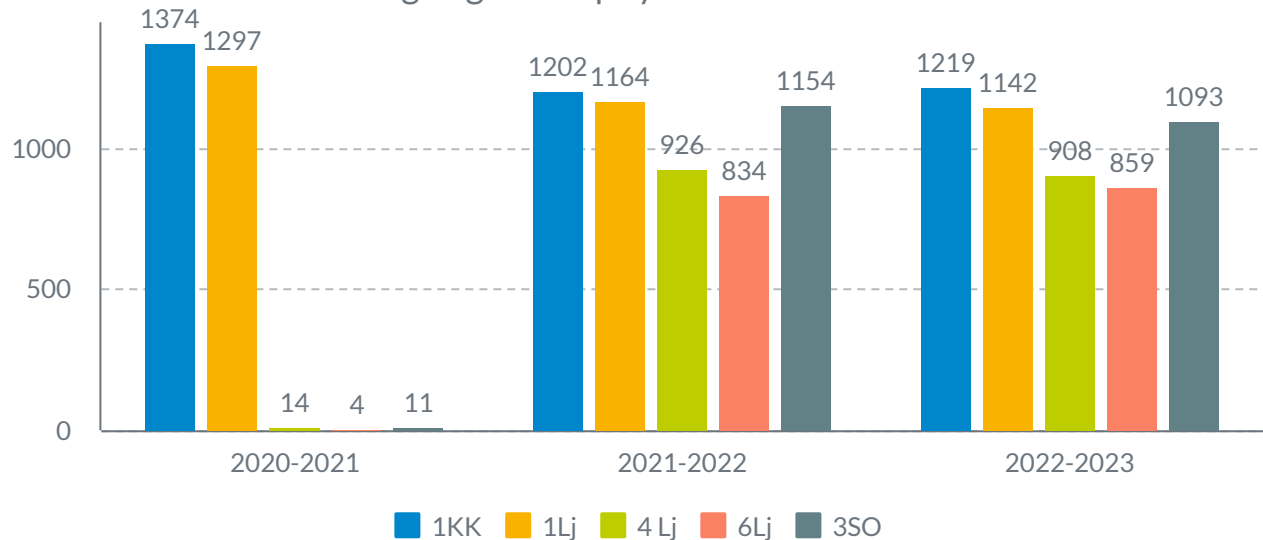

Systematische contactmomenten

30,35%

van het totaal aantal leerlingen of 5220 leerlingen werden gezien tijdens een systematisch contactmoment.

Aantal leerlingen gezien op systematisch contactmoment

Doorverwijzing en opvolging

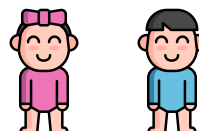
Bij een afwijkende resultaat van de **visus en of een gehoorscreening** worden ouders standaard doorverwezen via een doorverwijsformulier. We trachten bijkomend een aantal ouders telefonisch te contacteren en nadere toelichting te geven over het belang van de doorverwijzing (ingeval van een erg afwijkend screeningsresultaat ofwel omwille van een eerdere doorverwijzing die niet werd opgevolgd).

Bij een afwijkende resultaat van de **groei (lengte en gewicht)** wordt de doorverwijzing rond groei en ondergewicht telefonisch besproken met de ouders door de CLB arts. De doorverwijzingen van zorgwekkend overgewicht / obesitas worden telefonisch met de ouders besproken door de CLB verpleegkundige.

K1 consulten met ouders

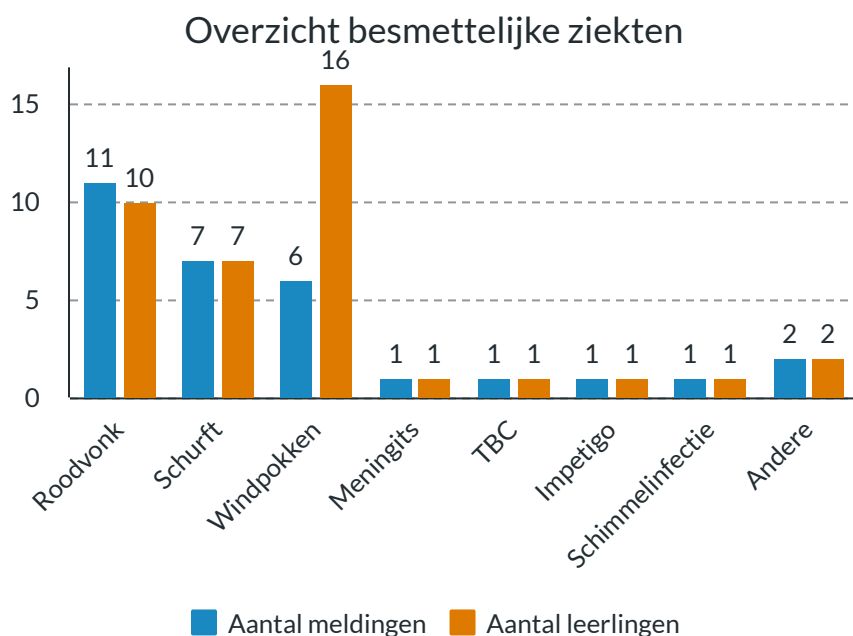
In totaal zagen we, zoals in de vorige grafiek te zien is, **1219 kleuters**. Hiervan werden er

- **478** kleuters met de moeder;
- **196** kleuters met de vader en;
- **2** kleuters met een voogd gezien.

Besmettelijke ziekten

Het **GO! CLB Brussel** heeft een belangrijke rol bij het omgaan met besmettelijke ziekten in scholen. We informeren en sensibiliseren scholen, leerlingen en ouders over preventieve maatregelen om de verspreiding van infectieziekten te voorkomen en volgen eventuele besmettelijke ziekten op. Leerkrachten en directies worden geadviseerd over specifieke maatregelen die dienen genomen te worden bij uitbraken van infectieziekten.

Het gaat in totaal over **39 leerlingen** die aangemeld werden bij ons CLB voor een besmettelijke ziekte.

Het draaiboek infectieziekten CLB geeft een overzicht van de hygiënische maatregelen die scholen en CLB's moeten hanteren in hun omgang met en begeleiding van schoolgaande jeugd, naast specifieke maatregelen bij bepaalde infectieziekten of besmettingen. Het bundelt de relevante wetenschappelijke informatie over infecties die CLB-medewerkers en scholen nodig hebben voor een kwaliteitsvolle uitvoering van hun profylaxebeleid.

Dit draaiboek wordt regelmatig bijgewerkt.

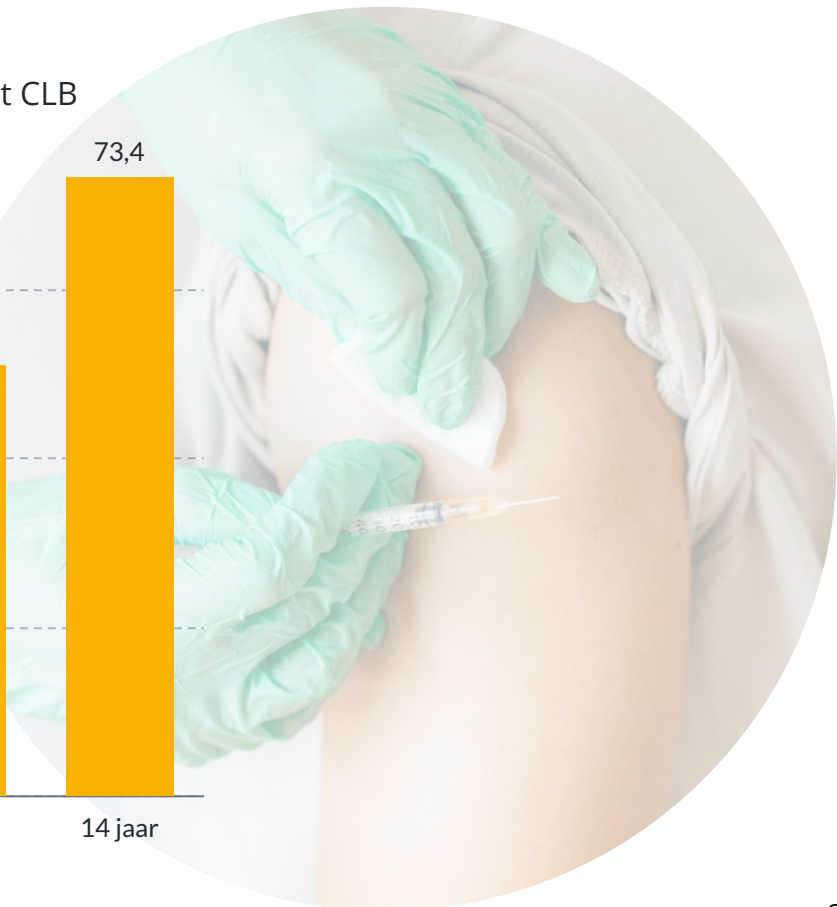
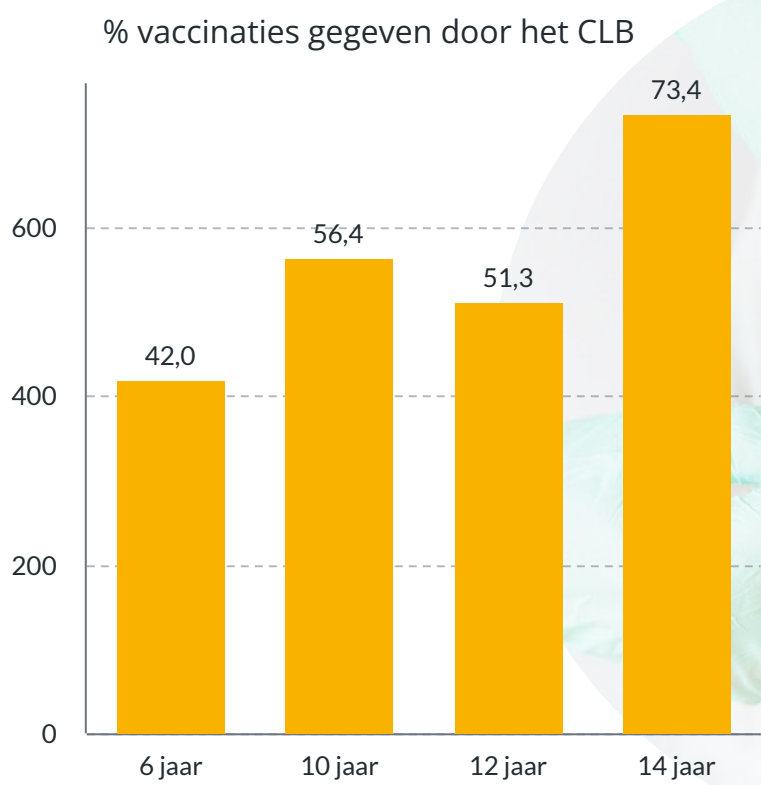
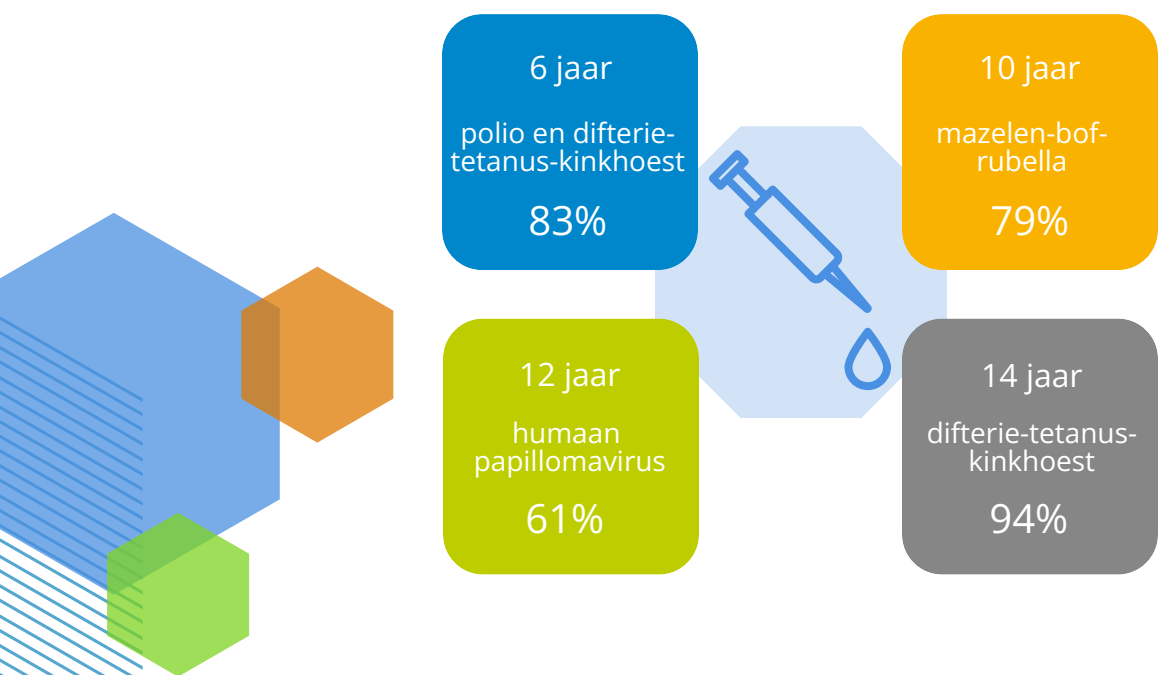
Selectieve contactmomenten

Het centrum voert eveneens selectieve contactmomenten uit. Hieronder vallen de vaccinaties die buiten het moment van de systematische contactmomenten plaatsvinden (HPV en MBR), de inhaalvaccinaties, de selectieve opvolging van een vaststelling uit het systematisch contactmoment, zij-instromers die niet samenvallen met een leeftijdscohort van het systematisch contactmoment en een contactmoment op vraag van ouders, leerling of school.

Selectief hebben we 2722 leerlingen gezien, dit is 15,83% van het totaal aantal leerlingen.

Vaccinaties

Onderstaand schema geeft de totale vaccinatiegraad weer. Hierin zitten ook de vaccinaties die reeds door de huisarts of het ONE (Office de la Naissance et de l'Enfance) gegeven werden.

Vaccinaties OKAN klassen

Charlie Verpoort CLB arts

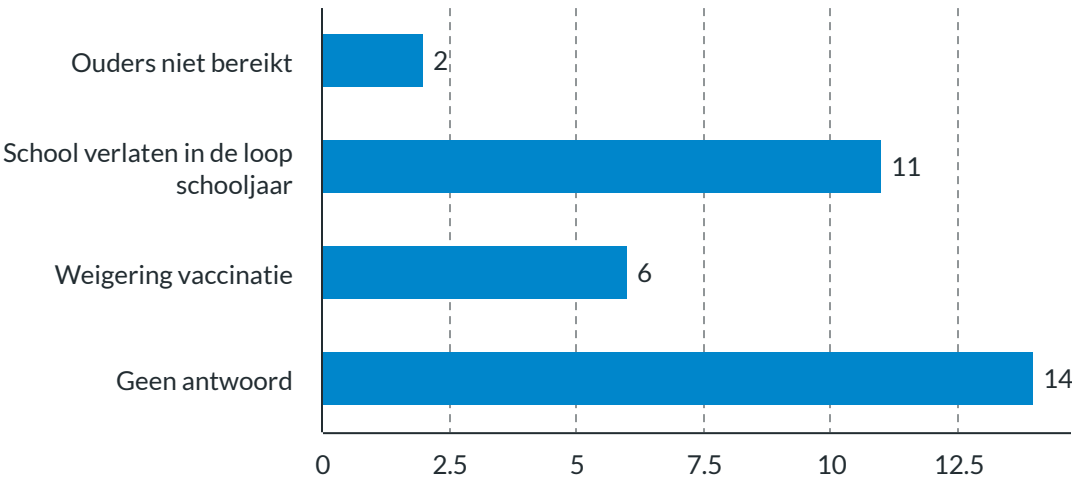
In schooljaar 2022-2023 hebben we vanuit het OKAN team de ouders/opvoedingsverantwoordelijken van alle **47 leerlingen** in de OKAN klas (of recente ex-OKAN) telefonisch gecontacteerd om de vaccinatiestatus te bevragen en indien nodig herhalingsvaccinaties voor te stellen.

Ondanks het aanbieden van een inhaalschema en herhaaldelijk contact kon er bij veel ouders geen toestemming bekomen worden, zonder dat er evenwel een duidelijke weigering kwam (geen antwoord).

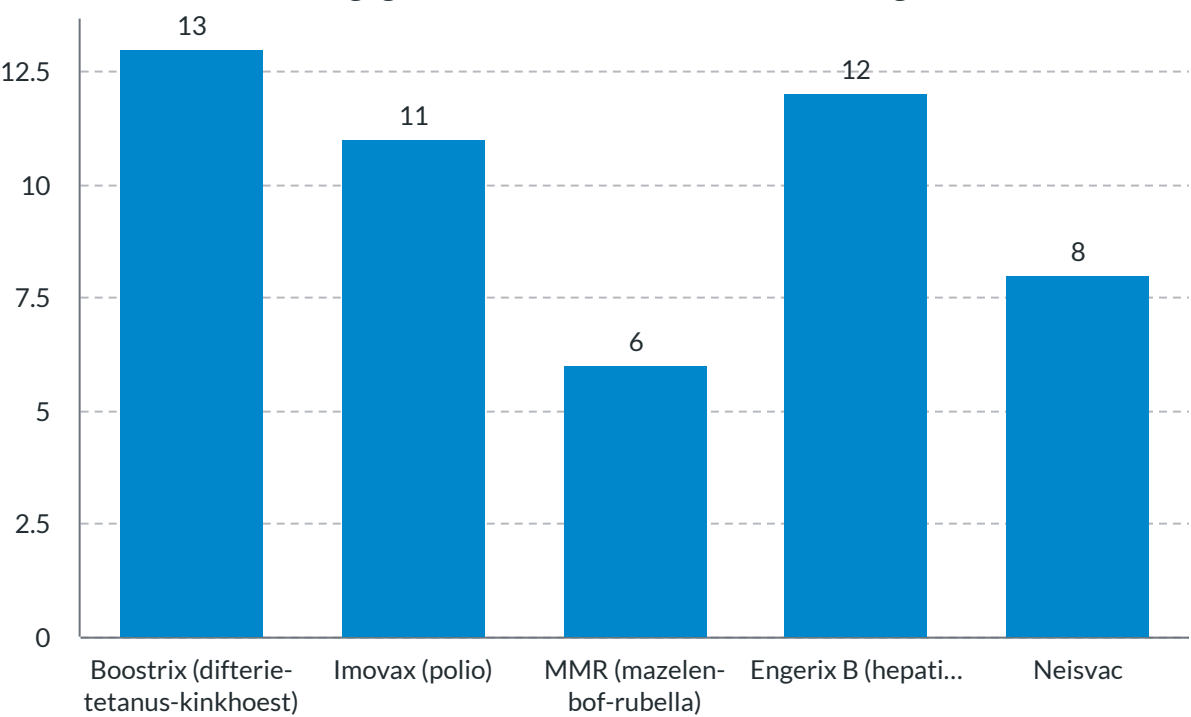
Bij de 14 leerlingen van wie we een geldige toestemming bekwamen werden in totaal 6 vaccinati schema's volledig afgewerkt. Bij 8 leerlingen moest het schema het volgend schooljaar verder gezet worden.

In totaal werden **50 vaccins** gegeven.

Resultaten na telefonische contactname ouders/opvoedingsverantwoordelijke

Vaccins gegeven door het CLB aan OKAN leerlingen

M-decreet

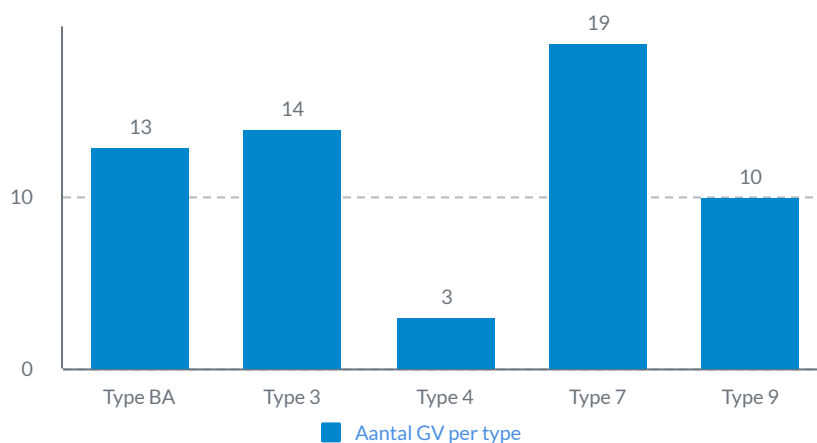
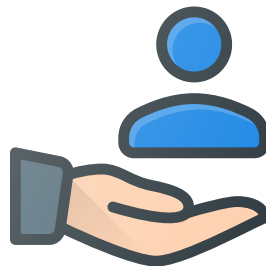
Het CLB is een partner van de scholen in alle fases van het zorgcontinuüm. We dragen bij aan een sterke brede basiszorg en verhoogde zorg via de signaalfunctie en de consultatieve leerlingenbegeleiding en we zorgen eveneens voor een kwaliteitsvolle handelingsgerichte diagnostiek vanaf de fase van uitbreiding van zorg. Als de brede basiszorg en verhoogde zorg niet volstaan en uitbreiding van zorg nodig is voor de leerling dan kan een school een aanmeldingsfiche invullen en deze aan ons CLB bezorgen.

De CLB-medewerker loopt binnen fase 2 (uitbreiding van zorg) een HGD-traject (handelingsgericht diagnostisch traject). Het HGD-traject kan uitmonden in:

- Een duidelijker beeld van de onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van leerkracht, school, ouders. Vanuit dit beeld kunnen maatregelen verfijnd en bijgestuurd worden of nieuwe maatregelen opstarten.
- Gemotiveerd verslag (GV)
Wanneer de maatregelen die nodig zijn om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen, de mogelijkheden van de leerkracht en de school overstijgen, kan de school beroep doen op het ondersteuningsnetwerk (ONW) voor ondersteuning voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Hiervoor schrijft het CLB een gemotiveerd verslag dat recht geeft op deze ondersteuning.
- Verslag M-decreet
Geeft recht op een individueel aangepast curriculum binnen het gewoon onderwijs (dan kan de school beroep doen op ONW).
Geeft recht op inschrijving in het buitengewoon onderwijs waar zowel een individueel aangepast curriculum als een gemeenschappelijk curriculum kunnen nagestreefd worden.

Ondersteuning

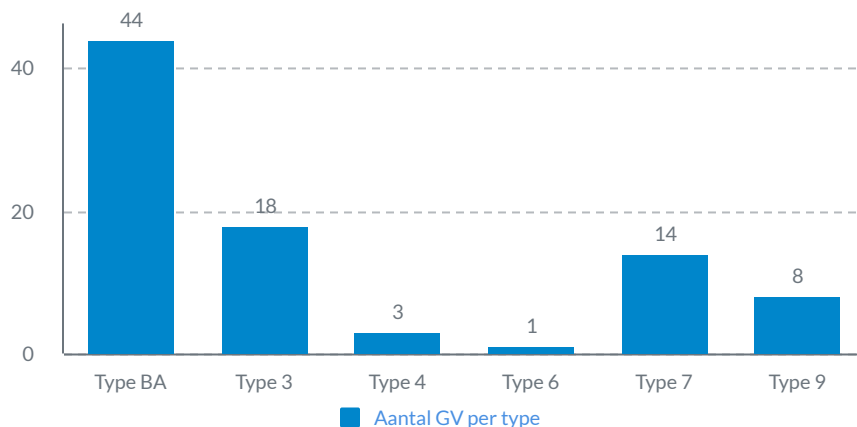
Basisscholen

Vorig schooljaar werden er **59 GV** in het basisonderwijs opgemaakt door GO! CLB Brussel. Dit zijn 16 GV meer dan in 2021-2022. Dit cijfers geeft niet weer hoeveel leerlingen met een GV in onze scholen zitten.

De meeste scholen hebben nood aan expertise rond **type 7** (taal en spraak), gevolgd door **type 3** (emotionele of gedragsstoornis) en **type basisaanbod** (leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften).

Secundaire scholen

In het secundair onderwijs werden er **87 GV** opgemaakt door GO! CLB Brussel. In dit cijfer zitten vooral GV van leerlingen die de overstap maken van LO naar SO. Het nieuwe CLB finaliseert immers het GV waar het vorige CLB mee is opgestart.

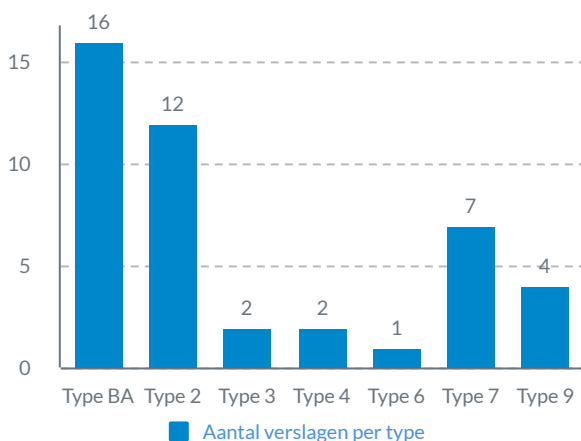
We zien in onze secundaire scholen de laatste jaren vooral een stijging van de nood aan expertise binnen het **type basisaanbod**, gevolgd door **type 3** en **type 7**.

Hier zien we een verband tussen:

- de stijging binnen type 3 en het hoge aantal interventies binnen de thema's gedragsproblemen en regelovertredend gedrag. Er is eveneens een relatie met de moeilijke thuiscontext van veel van onze Brusselse leerlingen;
- de stijging binnen type basisaanbod en de vele zorgvragen binnen het domein leren en studeren.

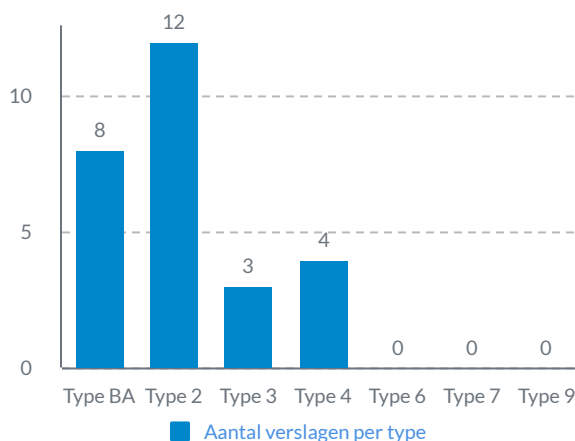
Verslagen M-decreet

Basisscholen

De meeste verslagen voor onze basisscholen werden opgemaakt voor het **type basisaanbod**, gevolgd door verslagen **type 2**.

Secundaire scholen

De meeste verslagen voor onze secundaire scholen werden opgemaakt voor het **type 2**, gevolgd door verslagen **type basisaanbod**.

Doorlichting van GO! CLB Brussel

Van 3 tot 7 oktober 2022 kreeg GO! CLB Brussel de onderwijsinspectie over de vloer.

Wat onderzoekt de inspectie tijdens de doorlichting?

Zij formuleren een antwoord op 2 onderzoeksvragen:

1. In welke mate ontwikkelt het centrum zijn kwaliteit, met bijzondere aandacht voor de aansturing en de kwaliteitsbewaking van de leerlingenbegeleiding en werkingsprincipes?
2. In welke mate verstrekt het centrum kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en dienstverlening die tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen uit het referentiekader voor CLB-kwaliteit (het RclbK) en respecteert het de regelgeving?

Er werd onderzoek gedaan van:

1. de kwaliteitsontwikkeling
2. de vraaggestuurde leerlingenbegeleiding
3. de werkingsprincipes
4. het kernproces versterken van het schoolteam

Hoe beoordeelt de inspectie?

De inspectie werkt met ontwikkelingsschalen die gebaseerd zijn op het referentiekader voor CLB kwaliteit (R-CLB-K) en bestaan uit vier niveaus.

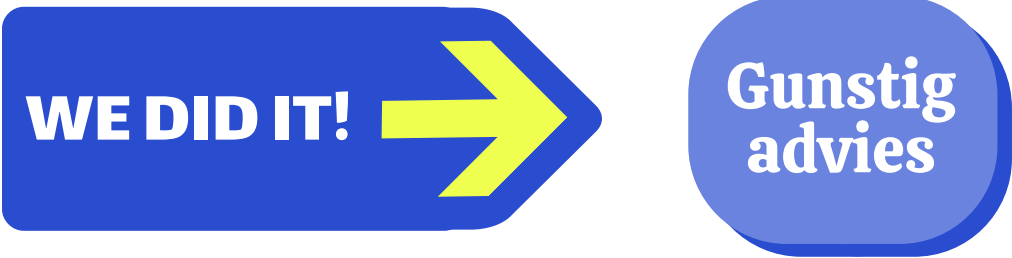
	Beneden de verwachting Er zijn meerdere essentiële elementen die voor verbetering vatbaar zijn.
	Benadert de verwachting Er zijn, naast sterke punten, ook nog meerdere punten ter verbetering. Daardoor komt het geheel nog niet tegemoet aan de verwachting.
	Volgens de verwachting Er zijn veel sterke punten en geen belangrijke punten of gebieden ter verbetering. Het geheel komt tegemoet aan de verwachting.
	Overstijgt de verwachting Er zijn veel sterke punten, met inbegrip van significante voorbeelden van goede praktijk.

Welke adviezen formuleert de inspectie?

Er zijn twee adviezen mogelijk:

1. een **gunstig advies**
2. een **ongunstig advies**

De onderwijsinspectie formuleerde over de verdere erkenning van ons centrum een GUNSTIG ADVIES.

Samenvatting

Legende

- = beneden de verwachting
- ◆ = benadert de verwachting
- = volgens de verwachting
- ★ = overstijgt de verwachting.

1. In welke mate ontwikkelt het centrum zijn eigen kwaliteit?

Beleid op het vlak van de dienstverlening	●
Cyclische evaluatie van de kwaliteit	●
Betrouwbare evaluatie van de kwaliteit	◆
Borgen en bijsturen	●

2. In welke mate verstrekt het centrum een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en dienstverlening?

• De vraaggestuurde leerlingenbegeleiding op de vier begeleidingsdomeinen

Handelingsgerichte diagnostiek	◆
--------------------------------	---

• Het versterken van het schoolteam op de vier begeleidingsdomeinen

Beeldvorming	◆
Signaalfunctie	◆
Consultatieve leerlingenbegeleiding	●

• De werkingsprincipes

Multidisciplinariteit	●
Proactiviteit	◆
Subsidiariteit	●
Belang van de leerling	●

Als centrum scoorden we sterk op onze dienstverlening, consultatieve leerlingenbegeleiding en op de werkingsprincipes multidisciplinariteit, subsidiariteit en het belang van de leerling.

We hebben nog groeikansen op het vlak van de betrouwbare evaluatie van de kwaliteit, de methodiek handelingsgerichte diagnostiek en het versterken van het schoolteam (beeldvorming en signaalfunctie).

Handelingsgerichte diagnostiek zal mee opgenomen worden in ons vormingsplan om onze medewerkers hierin te versterken.

Samen met de scholengroep zal het versterken van het schoolteam in de focus gezet worden en hiervoor gaan er acties opgezet worden in 2023-2024.

Professionalisering

Vormingsweek september 2022

In september 2022 werd er vanuit Triptiek een vormingsweek georganiseerd voor alle medewerkers van de 3 Brusselse CLB's. In deze vormingsweek krijgt iedereen de kans om vormingen te volgen die passen bij de interesse en expertise van de medewerkers. Hier volgt een opsomming van het aanbod:

- Gespreksvoering met ouders - vertrouwenscentrum kindermishandeling
- Gespreksvoering met jongeren - vertrouwenscentrum kindermishandeling
- Taalontwikkeling - medewerker van CLB N
- Gewicht in de weegschaal - Eetexpert
- Maatregelen voor langdurig zieke kinderen - Inkendaal
- Gedrag en motivatie - Vlaams Instituut Gezond Leven
- Creatieve gesprekstechnieken met kinderen - Educatieve academie
- Vluchtelingen en trauma - Solentra

CLB netwerkmoment

De 3 Brusselse CLB's bundelen reeds enkele jaren hun krachten voor het aanbieden van vormingen gericht op CLB-medewerkers. Naast de vormingsweek werd dit jaar ook een eerste netwerkmoment georganiseerd.

Tijdens het netwerkmoment stellen meerdere netwerkpartners vanuit Brussel en de rand zich digitaal voor aan de CLB-medewerkers. Van elke voorstelling wordt een opname gemaakt zodat medewerkers deze opnames op een later tijdstip kunnen (her)bekijken. Netwerkpartners die aan bod kwamen tijdens het schooljaar 2022-2023:

Gevolgde vormingen GO! CLB Brussel

Netoverstijgende samenwerking

Project PAIKA

Sinds het schooljaar 2017-2018 heeft GO! CLB Brussel een intensieve samenwerking uitgebouwd met PAika, de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie van UZ Brussel. Project PAika is een samenwerking tussen de drie Brusselse CLB's (Triptiek) PAika en twee scholen voor buitengewoon onderwijs Zaveldal en Kasterlinden.

Doel van het project is om:

- de bestaande drempels om tot een diagnose te komen, weg te werken;
- te focussen op gerichte zorg voor kinderen en jongeren met (een vermoeden van) een psychiatrische problematiek.

CLB-medewerkers kunnen bij PAika terecht voor casusoverleg en voor de opstart van een diagnostisch traject.

In 2022-2023 ging het project voor de 6de keer door. Er waren 11 contactdagen door waarbij Dr. Lampo, de kinderpsychiater aanwezig was op ons CLB.

22

unieke leerlingen
aangemeld voor het project

25

interviews
van 22 unieke leerlingen

14

consultaties
van 14 unieke leerlingen

6

diagnostische bilans

Afscheid van Dr. Annik Lampo

PROJECT CLB's / PAika

Dat leerkrachten, directies, CLB medewerkers en zorgverleners in het onderwijs opboksen tegen allerlei, zowel kwantitatieve als kwalitatieve tekorten is een actueel gegeven. Ook de Geestelijke Gezondheidszorg(GGZ) komt met de regelmaat van de klok in de pers vanwege teveel vraag en te weinig aanbod.

Wanneer in de klas escalerend gedrag, een vermoeden van ontwikkelingsproblemen, angsten, grote droefheid, beleefde trauma's en/of een bijzonder moeilijke leefcontext vragen om zorg en ondersteuning, zelfs soms behandeling,... dan moeten kinderen en jongeren, ouders en leerkrachten wachten, wachten , wachten...

Deze realiteit lag en ligt nog steeds aan de basis van het initiatief in Brussel waarbij de 3 CLB's nl. CLB GO! Brussel, CLB N Brussel en CLB Pieter Breughel , van de 3 schoolnetwerken en PAika, de psychiatrische afdeling voor kinderen en jongeren van het UZ Brussel/VUB 6 jaar geleden rond de tafel gingen zitten op zoek naar een oplossing, een aanbod , en natuurlijk op zoek naar fondsen om dit te ondersteunen.

Het doel is dubbel. Enerzijds het mogelijk maken van concrete hulp, zorg en behandeling waar nodig alsook de meest aangepaste onderwijsomkadering voor kinderen en hun ouders die moeilijk de weg vinden in het GGZ / hulpverleningslandschap en dit binnen een aanvaardbare termijn.

Dit omvat, na akkoord van de ouders en jongere, de individuele dossierbespreking met de actief betrokken CLB medewerker en de kinder-en jeugdpsychiater van PAika waarbij ook andere hulpverleners en de leerkracht kunnen aansluiten . Deze intervisie wordt dan indien nodig gevolgd door een consultatie in het CLB met de kinderpsychiater al dan niet aangevuld met psychodiagnostisch en / of logopedisch onderzoek in PAika .

Anderzijds het bieden van ondersteuning aan de directies en leerkrachten om de situatie aan te kunnen en de nodige diagnostiek bij een vermoeden van Kinderpsychiatrische / psychologische problematiek toe te voegen.

Het project beperkt zich tot kinderen en jongeren tot 14 jaar en schoolgaand in één van van de Brusselse Nederlandstalige scholen.

Het laagdrempelige, outreachende en eerder kleinschalige karakter van dit project kon van bij het begin rekenen op de steun van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel: subsidies werden toegekend voor maandelijkse intervisies van individuele dossiers, consultaties bij de kinder- en jeugdpsychiater en diagnostisch onderzoek dichtbij de leefwereld van het kind en zonder financiële implicaties voor de ouders.

Toch wel een primeur voor Brussel is dergelijk project natuurlijk niet dé oplossing , daarvoor zijn de bestaande tekorten te groot.

Maar toch kon het concrete karakter van dit project, het " samen zoeken " naar zorg en aangepaste onderwijsomkadering na degelijk onderzoek waar nodig en op vrij korte termijn een antwoord bieden in tal van moeilijke situaties.

Ook de secundaire winst is niet te verwaarlozen : maand na maand, jaar na jaar groeiden we, de onderwijswereld en de GGZ, naar méér kennis van elkaanders werkinhoud en werkomstandigheden, naar méér wederzijdse appreciatie en kwam ik, alweer, tot de vaststelling dat niet protocollen op papier maar wel ménsen andere mensen helpen . Mijn verwondering is groot over hoever leerkrachten en CLB medewerkers gaan om, in een overvolle klas, individuele hulp te bieden aan een kind/jongere, en verwondering werd bewondering.

Dank aan iedereen die dit mogelijk maakt : aan Kim Herremans van de VGC om erin te geloven, te blijven steunen en helpen groeien , aan de directies en leerkrachten van de scholen en de directies van de 3 CLB's.

Bijzondere dank aan de 3 coördinatoren Elke De Ridder van GO! CLB Brussel, Inge Cherretté van CLB N-Brussel en Goede Maes van VCLB Pieter Breughel voor hun enthousiasme en de voortreffelijke wijze waarop ze individuele dossiers voorbereiden , aanbrengen en opvolgen en aan Carine Baele voor de adequate administratieve ondersteuning vanuit PAika.

Ik ben trots dat ik mee aan de basis lag van dit project, het was een eer en een plezier om met zulke gemotiveerde mensen te werken. Méér van dat is nodig: lokaal, kleinschalig, laagdrempelig en outreachend want dat is wat de kinderen en hun ouders maar ook leerkrachten en hulpverleners helpt. Ik hoop dat het verder kan bestaan in Brussel en wie weet, ooit ook elders.

" Le souvenir , c'est la présence invisible " schreef Victor Hugo, de herinnering aan dit werk en de vriendelijke gezichten zullen mij blijven vergezellen.

Dr Annik Lampo

Project VK in huis

Het project 'VK in huis' is een intervisie tussen VK-medewerkers en CLB-medewerkers (van de 3 Brusselse CLB's Triptiek).

Het project loopt sinds 2019-2020.

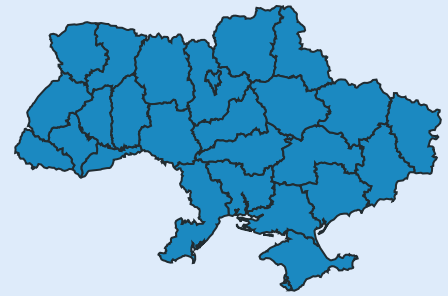
Het doel van deze intervisie is om de expertise van de CLB-medewerkers te versterken in het omgaan met verontrusting/kindermishandeling en te reflecteren over de aanpak van lopende of gelopen casussen.

Thema's die aan bod kwamen tijdens het schooljaar 2022-2023:

- * Hoog conflictueus ouderschap
- * Crisis en risico inschatting
- * Leerlingen komen met een verhaal en ouders zeggen "het is niet waar", wat nu?
- * Grensoverschrijdend gedrag
- * Cultuursensitief werken met verontrusting
- * Wat doet verontrusting met ons als hulpverlener?
- * Verontrusting voor de zomervakantie

Oekraïne project

Door Nathalie Van Malderen, aangesteld voor het project Oekraïne

Op 24 februari 2022 viel het Russische leger Oekraïne binnen. Duizenden burgers lieten hierbij al het leven. Deze onwettige moorden gaan gepaard met seksueel geweld, martelingen en deportaties. Daarnaast zorgen aanvallen op civiele infrastructuur zoals huizen, scholen en ziekenhuizen voor de schending van het recht op huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg. Al deze factoren zorgden voor een immense emigratiestroom vanuit Oekraïne. Volgens de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR stond de teller in februari 2023, één jaar na de Russische inval, op 8 miljoen Oekraïners die hun land ontvluchtten (Amnesty International, 2023).

In juni 2022 ontvangen de CLB's een extra werkingsbudget voor het onthaal en de begeleiding van kinderen en jongeren op de vlucht uit Oekraïne. De middelen worden ingezet voor de organisatie en de uitvoering van het onthaal van de leerling, kort na de inschrijving van de leerling in de school en de andere opdrachten m.b.t. het psychisch en sociaal functioneren, de preventieve gezondheidszorg, de onderwijsloopbaan en het leren en studeren zoals opgenomen in het decreet leerlingenbegeleiding en het uitvoeringsbesluit operationalisering leerlingenbegeleiding. Het GO! CLB Brussel koos ervoor om deze middelen in te zetten vanaf september 2022 en te verspreiden over het hele schooljaar. Er werd een team Oekraïne opgericht.

Aanpak

Op scholen waar er veel Oekraïense leerlingen waren ingeschreven zoals basisschool de Telescoop of Meertalig Atheneum Woluwe, organiseerden we onthaaldagen op de scholen met een tolk.

Voor Oekraïense leerlingen in de secundaire scholen gingen we steeds langs op de scholen.

Voor leerlingen van de lagere scholen, groepeerden we de ouders en nodigden we deze uit op onze hoofdvestiging in Sint-Agatha-Berchem.

De meeste gesprekken gebeurden met een Oekraïens -of Russischtalige tolk. Sommige gesprekken gingen door in het Nederlands of Engels.

Om de werking van het CLB voor te stellen, werd een boekje met kleurrijke afbeeldingen (gemaakt door het GO! CLB Deinze – Eeklo) gebruikt om de uitleg visueel te ondersteunen.

Af en toe werden ook de applicaties 'Say Hi' of 'Google Translate' gebruikt om te communiceren met Oekraïense vluchtelingen indien er geen tolk aanwezig was.

Tolken

Van september 2022 tot en met midden april 2023, werden voor de onthaalgesprekken Oekraïense en Russische tolken ingezet via het Sociaal vertaalbureau (SVBBBO). Enkel wanneer de leerling of ouder(s) Nederlands of Engels spraken, werd er geen tolk aangevraagd.

Vanaf midden april werd er een Oekraïense medewerker, die het Oekraïens en Russisch machtig was, in dienst gesteld en was het niet meer nodig om beroep te doen op het Sociaal vertaalbureau.

In totaal werden er **17 tolken** aangevraagd voor het Oekraïne project, waarvan **7 Oekraïense tolken** en **10 Russische**.

Struikelblokken

- Zowel voor de leerlingen van lagere als secundaire scholen, werden steeds de ouder(s) uitgenodigd via mail en/of sms, maar deze kwamen niet altijd opdagen. Wegens de taalproblemen hadden we niet de mogelijkheid om naar ouders te bellen om hun bevestiging te vragen. Daarnaast is het bekijken van mails in de Oekraïense cultuur geen standaard gewoonte.
- We merkten dat verschillende Oekraïense vluchtelingen vaak een andere moedertaal hadden dan het Oekraïens. Hierdoor was het niet altijd even gemakkelijk om een tolk te vinden en de puzzel te leggen om onthaalmomenten in te plannen. Moedertalen die naast het Oekraïens veel voorkwamen waren Russisch en Roemeens.
- Wat betreft de aangevraagde tolken, kregen we soms *last minute* annulaties of een webcamtolk in plaats van een fysieke tolk. Verder kregen we meermaals de vraag of een Russischtalige tolk ook goed was. Aangezien dit bij sommige families gevoelig ligt, was dit niet altijd even ideaal.

Vanaf midden april namen we een Oekraïens -en Russischtalige medewerker in dienst. Dit vergemakkelijkte het inplannen van onthaalgesprekken alsook de communicatie tussen het CLB en de leerling en/of ouder(s) enorm. Daarnaast gaf het ook zekerheid, aangezien we niet meer moesten vrezen dat we geen tolk zouden vinden of dat de tolk *last minute* zou annuleren.

Cijfers

De oorlog zorgde voor een grote migratiestroom van Oekraïense vluchtelingen naar verschillende Europese landen. Eén jaar na de start van de oorlog ontving België zo'n 65.000 vluchtelingen (Fedasil, 2023).

Oekraïense vluchtelingen in Nederlandstalig onderwijs

Volgens cijfers van het departement van onderwijs (2023) werden er intussen 7.843 Oekraïense vluchtelingen ingeschreven in het Nederlandstalig onderwijs. Leerlingen worden als Oekraïens beschouwd als de school de leerling zo in haar softwarepakket registreert of als de nationaliteit volgens het rijksregister Oekraïens is. Leerlingen met het Statuut Tijdelijk Ontheemden (STO) worden opgevraagd bij het rijksregister sinds 24 februari 2023.

Aantal schoolgaande Oekraïense vluchtelingen per provincie (Departement Onderwijs, 6 juni 2023)

Provincie	Kleuter	Lager	Secundair	Buitengewoon	DBSO	Totaal
Antwerpen	810	1235	863	24	3	2935
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	30	64	74	2	0	170
Limburg	210	394	280	15	0	899
Oost-Vlaanderen	341	557	509	35	0	1442
Vlaams-Brabant	297	484	324	9	1	1115
West-Vlaanderen	311	526	417	28	0	1282
Totaal	1999	3260	2467.	133	4	7843

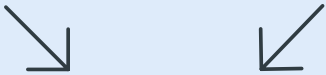
De provincie met de meeste Oekraïense vluchtelingen is Antwerpen, gevolgd door Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Daarna volgen Vlaams-Brabant en Limburg. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft met 170 Oekraïense vluchtelingen het minst aantal inschrijvingen. Uit deze cijfers kunnen we afleiden dat de meeste Oekraïense leerlingen zijn ingeschreven in het basisonderwijs en daarna in het secundair onderwijs.

Warm onthaal

52

Oekraïense families kregen in 2022-2023 een warm onthaal.

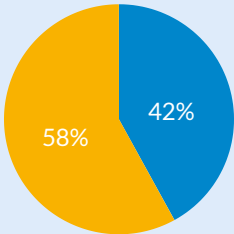

22 meisjes

30 jongens

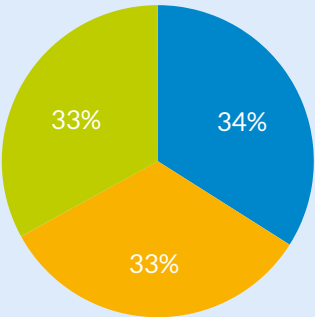
% totaal aantal onthaalde Oekraïense meisjes en jongens

Meisjes Jongens

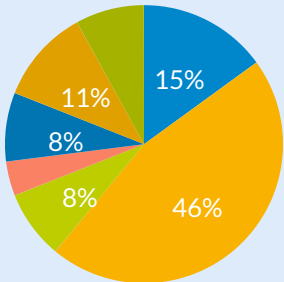
Basisscholen

Team BaO Schuman (6 leerlingen)

BS Tehuis voor foorreizigers en Schipperskinderen
BS De Wimpel BS De Kleurdoos

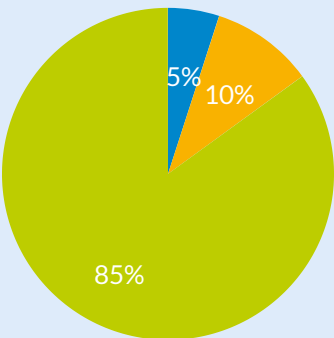
Team BaO West (26 leerlingen)

BS De Kleine Geuzen BS De Telescoop
BS Comenius BS De Klimpaal
BS Unesco BS T' Overbeek BS Floréal

Secundaire scholen

Team secundair (20 leerlingen)

Kunsthumaniora Brussel
CLW Castor
Meertalig Atheneum Woluwe

Zorgvragen

Uit al deze onthaalgesprekken kwamen er enkele begeleidingen uit voort. De meeste hulpvragen situeerden zich op de domeinen **psychosociaal functioneren** en **onderwijsloopbaanbegeleiding**.

Psychosociaal functioneren

Verskillende ouders vroegen naar psychologische ondersteuning voor hun zoon of dochter. De redenen hiervoor waren onder meer angstgevoelens, omgaan met pestgedrag, het niet goed in zijn/haar vel voelen en een complexere problematiek die therapie vereiste.

Onderwijsloopbaanbegeleiding

Wat betreft leerlingen van het secundair onderwijs, hadden leerlingen en/of hun ouders veel vragen in verband met het hoger onderwijs. We merkten dat velen onder hen niet vertrouwd waren met de Belgische onderwijsstructuur. Er bestaan grote verschillen tussen ons systeem en dat van in Oekraïne. Daarom gaven we tijdens onthaalgesprekken met leerlingen van het secundair onderwijs en/ of hun ouders vaak informatie over welke opties er bestaan wanneer je afstudeert.

Aan de hand van de website Onderwijskiezer, legden we de structuur van het hoger onderwijs uit, gaven we informatie over het studiepuntensysteem en overliepen we relevante opleidingen, universiteiten en hogescholen. Soms werd een extra afspraak gemaakt voor verdere toelichting.

Zowel voor leerlingen van het basisonderwijs als het secundair onderwijs, hielpen we soms met het zoeken naar een nieuwe school in de buurt.

Daarnaast kregen we vragen in verband met de erkenning van Oekraïense secundaire diploma's, om hiermee verder te studeren in België. Het is zo dat, universiteiten en hogescholen zelf bevoegd zijn om de gelijkwaardigheid van het diploma na te gaan. Bijkomend kunnen ze ook een examen van de onderwijstaal verplichten als voorwaarde voor inschrijving.

Tot slot viel het op dat vele Oekraïense vluchtelingen het 'gewone fysieke onderwijs' combineerden met online Oekraïens onderwijs. We merkten dat deze combinatie vaak heel zwaar was voor hen. Sommigen hadden enkel in het weekend extra les, anderen volgden een volledig programma.

Wanneer ze thuiskwamen van de 'fysieke school', begon het online Oekraïens onderwijs al meteen. Hierdoor hadden deze leerlingen amper vrije tijd en ontspanning. Dit putte hen uit, veroorzaakte concentratieproblemen tijdens de lessen en zorgde op die manier voor afwezigheden op school.

Sommige gezinnen kozen bijgevolg om voltijds online Oekraïens onderwijs te volgen. In andere gevallen werd er in samenspraak met de school overeengekomen om een uurtje vroeger te stoppen om de leerling wat meer ademruimte te geven.

Technologiestraat 1
1082 Sint-Agatha-Berchem
02 479 25 05
info@clbbrussel.be
www.clbbrussel.be

